

HRVATSKI PLANINAR

88

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 108

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2016

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Ivan Hapač
Radovan Milčić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te
tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na
internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade teksta.

Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj.

**Godišnja preplata za
inozemstvo** iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka
je 15 kuna (+ poštara).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

112 Preikestolen**117** Monte Rosa**129** Požeška brda za užitak**133** Gračanska piramida

Sadržaj

Članci

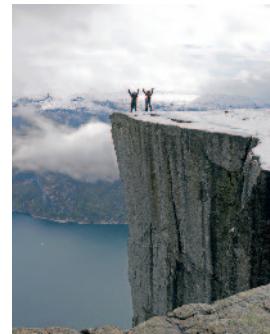
- 108** Kišno prijepodne na Kamenjaku
Darko Mohar
- 112** Preikestolen
Damir Šantek
- 117** Monte Rosa
Slavko Patačko
- 123** Rjavina
Tomislav Friščić
- 126** Prašuma Congaree
Ivana Eterović
- 129** Požeška brda za užitak
Nada Banović
- 133** Gračanska piramida
Zdenko Kristijan
- 136** Otok Unije
Vanja Radovanović
- 142** Jedan je Velebit
Željko Vinković
- 145** Izlet na Kozjak za trajno sjećanje
Željko Brdal

Tema broja

Preikestolen u Norveškoj

Naslovnica

Hrvatski planinari na poznatoj stijeni Preikestolen u blizini Stavangera u Norveškoj,
foto: Damir Šantek

Rubrike

- 150** **In memoriam:** Smiljana Petričević (1933. – 2015.)
- 151** **Vijesti:** Rekordan broj sudionika na 18. Vincekovom pohodu, Skupština pazinskih planinara, Upisi u planinarsku školu HPD-a »Kapela«
- 154** **Kalendar akcija**

Kišno prijepodne na Kamenjaku

Darko Mohar, Rijeka

Kad je teta Vilma čula kamo sam otišao, rekla je mojoj srećici: »Reci mu da će ga udrit s kolcen čin ga vidin!«. Stara dobra Gromišćica nije mogla drugačije izraziti svoju zabrinutost. Jedno od osnovnih planinarskih pravila *Ne idи sam u planinu!* prekršio sam nebrojeno puta, još od studentskih dana naovamo. Tada sam bio mlad, sa završenom alpinističkom školom i tko mi je što mogao! Ki će mi ča, ča će mi ki!, kako bi rekli Primorci. A danas se polako počinju osjećati godine pa više nemam vremena čekati nekoga da se udostoji praviti mi društvo u šumi ili planini. Vrijeme brzo leti i svaki izgubljen trenutak ne da se više nadoknaditi. I tako sam na Sveta tri kralja odlučio malo razgibati kosti i mišiće

kratkim dopodnevnim usponom na Kamenjak iznad Grobničkog polja. Pogotovo što sam veći dio jeseni i početka zime, zbog stabilnog vremena, proveo na moru, družeći se s lignjama i drugim glavonošcima.

$$W = W_p \frac{\beta}{\sqrt{A}}$$

Nije sve bilo tako jednostavno kako se činilo na prvi pogled. »Vremenski prozor« koji je prema prognozi trebao dati malo suhog vremena i koji sam video sa svoje terase, uz obećavajuće svjetlosne uvjete za snimanje, bio je vrlo kratak. Već prije nego što sam se autom počeo starom cestom za Zagreb uspinjati prema Kamenjaku, nebo se

Planinarska staza na Kamenjaku

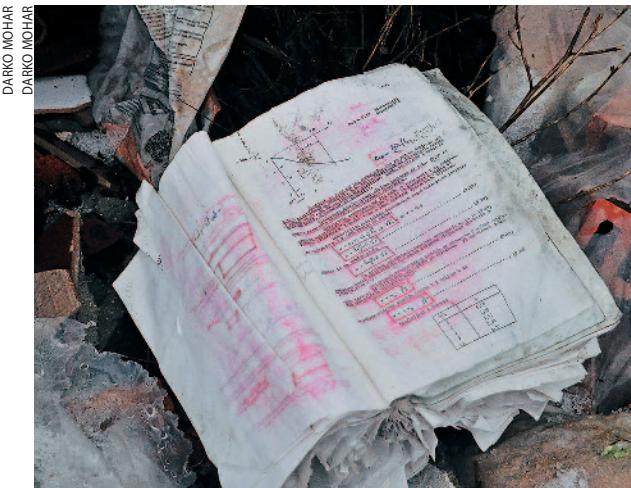

Tužna slika na početku puta

zatvorilo, a kišne su kapi naznačile da vodi i vlagi neću uteći. A s drugim pravilom: Nema lošeg vremena, ima samo loših planinara, u mojim godinama ne bi trebalo pretjerivati.

Auto sam zaustavio na proširenju usred oštrog zavoja prije skretanja za Platak, gdje počinje najkraći uspon na Kamenjak. A ondje se trebalo najprije suočiti s »civilizacijskim« dosezima dijela hrvatskog pučanstva. Odbačen građevinski materijal, skinuta kabelska izolacija koju su vjerojatno ostavili skupljači sekundarnih sirovina, promočena fotelja nasred staze kojom sam mislio krenuti i ono što me je najviše zaboljelo – odbačena neprodana božićna drvca, mnoga još zapakirana u plastičnu mrežicu. Teško mi je ovdje otvoriti raspravu o plastičnim ili prirodnim božićnim jelkama jer dobre argumente imaju obje strane, ali boli takva sudbina malih smrečica. Boli vjerojatno svakoga osim onoga tko ih je nakon neuspješne prodaje na riječkoj ili nekoj drugoj tržnici tako divljački odbacio. Jesu li stabalca mogla biti poklonjena nekom vrtiću, školi ili kojoj drugoj ustanovi? Da su prodana ili darovana, završila bi, nakon prekratkog života u domu svoga kupca, u nekom reciklažnom dvorištu i bila pretvorena u kompost i tako se na neki način nastavila vrtjeti u životnim ciklusima. Ali, uostalom, koliko proizvedene hrane završi na jednak način, nakon proteka roka uporabe odbačene na nekakvo smetište?

Na jednom su mjestu ležala nekakva promočena skripta u kojima je ono što je trebalo zapamtiti bilo podvučeno crvenom olovkom. Mnogobrojne

Zaboravljeni skripta

formule – jedna je od njih za ilustraciju navedena u podnaslovu ovog dijela članka. Znanje preneseno na papir sada leži odbačeno i nepotrebno na kiši koja neumorno sipi. Tko zna je li bivši vlasnik skriptata uspio zadržati to znanje u svom pamćenju? Ili je poslije utvrdio da mu je ono u životu potpuno nepotrebno? Ili je oboružan tim i nekim drugim znanjima krenuo trbuhom za kruhom i boljim uvjetima života u neke daleke zemlje?

Kamenjak

Kamenjak je gorski hrbat oblika pijetlove kriješte koji se iznad Grobničkog polja u dinarskom smjeru proteže u dužini većoj od kilometar i pol na području koje omeduju stara cesta za Zagreb na sjeveru i autocesta na jugu. U grebenu se ističu četiri vrha, od kojih dva nisu planinarski obrađena i kojima još nisam uspio saznati imena. Najviši je među njima Veliki Kamenjak, visok 837 metara. Mali Kamenjak visok je 771 metar, zapadni vrh 685 metara, a vrh između Velikoga i Maloga Kamenjaka kao da i ne postoji. Ne ističe ga se ni u kartama niti u opisima, člancima...

I još nešto, u SMAND-ovoj planinarskoj karti općine Jelenje vrhovi u grebenu označeni su kao V. (Vela) i M. (Mala) Kamčina (vjerojatno skraćeno od kamičina, uvećanice riječi kamik, odnosno kamen). To je naziv vrhova u grobničkoj čakavici, koju domaći Grobničani tvrdokorno ne prepuštaju nestanku, kao što inače nestaju mnoge lokalne inačice toga prekrasnoga hrvatskog narječja. Štokavski književni standard, mediji,

škola, globalizacija i mnogi drugi čimbenici čine svoje. Trebat će mnogo hrabrosti i volje da se spase čakavski i kajkavski dijalekti.

Na spomenutoj karti, Kamenjakom je nazvano samo naselje od dvije kuće i nekoliko ruševina u kraškoj udolini između grebena i pobočja iznad stare ceste za Zagreb. Ta se udolina nastavlja na istočnoj strani brda u udolinu Zakameni i Fućkove dolce. Nekad poznate i popularne gostonice na Kamenjaku danas su prilično oronule zgrade bez pravog života. Jednu od njih čuvaju divlji i opasni psi, susret s kojima osamljen pješak treba svakako izbjegći. Jednako su opasni bili i psi koji su čuvali ovčje stado na farmi u Zakamenima, ako tamo još uvijek postoji farma. Imao sam vrlo neugodne susrete i s jednima i drugima.

Staze na Kamenjaku odlično održava PD »Kamenjak«, najveće planinarsko društvo u Rijeci, društvo s velikom tradicijom i mnogim planinarskim uspjesima. Osnovano je u prosincu 1961. i svaki rođendan slavi usponom na »svoj« vrh druge prosinacke nedjelje. Uz malo rođendanskog šampanjca i lijepih želja za sretnu sljedeću godinu, na vrhu bude vrlo veselo. A posebna mala skupina kamenjakovaca vrlo često dočeka na vrhu i ponoć

31. prosinca, neovisno o vremenskim uvjetima, koji znaju biti vrlo surovi.

Najduži pristupi na vrh vode iz Škrljeva (više od tri sata hoda) i Kikovice (oko dva sata uspona), ali većina pristupnika penje se na vrh starim vojnim stazama (popularno zvanim mlatjerama) sa stare ceste Rijeka – Zagreb. Naravno da su vojne staze gradene tako da omoguće što lakšu dopremu vojnog materijala na planinu i da oduzmu što manje energije vojnicima. Vojnicima je energija potrebna za nešto sasvim drugo: stržarenje, promatranje, jurišanje, pa ako treba, i ubijanje onih s druge strane. Položaj Kamenjaka uz glavnu prometnicu kroz Gorski kotar sigurno je bio presudan za vojnu sudbinu te planine. Rovovi, bunkeri i promatračka gnijezda još su uvijek jasno vidljivi na mnogim dijelovima Kamenjaka.

No, već se na početku pristupa planinar mora opredijeliti hoće li se na Kamenjak uspeti na najlakši mogući način i za nešto više od trideset minuta biti na vrhu ili će se uputiti stazom preko bunkera, uz dva lijepa vidikovca. Vidici s oba vrha obuhvaćaju cjelokupan horizont, jedino se do Velikoga Kamenjaka za takav vidik treba potruditi i prošetati malo ispod vrha. Na samom vrhu

DARKO MOHAR

Vršna stijena Kamenjaka

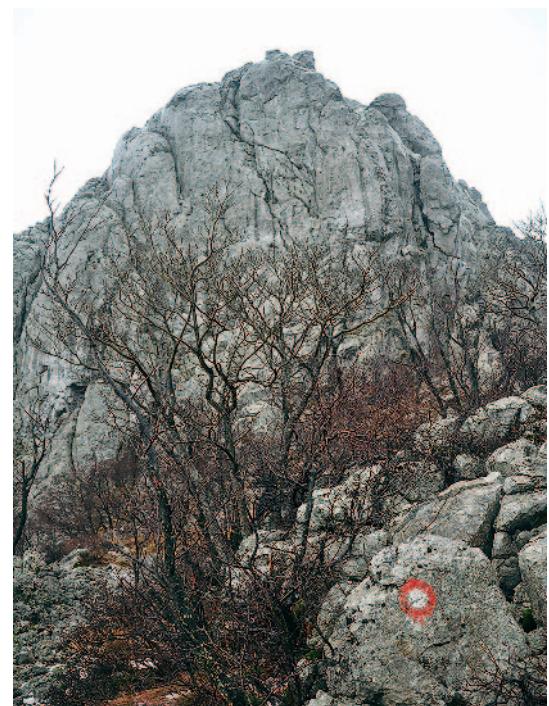
šuma ograničava vidik na sjevernu i sjeveroistočnu stranu, na vrhove Vele Pliši, Mličnog vrha, Treske i Sljemena iznad Platka. U ostalim se smjerovima vidik širi preko Grobničkih Alpa, Učke i kvarnerskih otoka do Velebita daleko na jugu.

Užitak

Napokon nikoga ne vodim, iza mene nije trideset do pedeset planinara sa svojim željama, prohtjevima, zahtjevima i potrebama. Sâm! Moj fotoaparat i ja! Lagana šetnja do sedla između »bezimenoga« i Velikoga Kamenjaka. Na sedlu klupica, idealna za malo meditacije, ali sada previše mokra za tako nešto. Kišica lagano sipi, prve su kapi ledene vode iza ovratnika moje jakne pronašle put prema leđima. Navlačim kapuljaču i svejedno idem na vrh. Otoci i more gube se u sumaglici kišnih kapi, pod nogama leže brojna grobnička sela i pogoni u industrijskoj zoni. U daljini Učka, moja najveća ljubav. Neka ne bude ljubomorna. Posjetit ću je još nebrojeno puta. Zastajem na vrhu i promatram potez od Maloga Platka do Vele Pliši. Imam na tom području neke namjere, ali o tome nekom drugom zgodom.

Usprkos kiši idem i do Maloga Kamenjaka. Sedlo između njega i »Bezimenog« ima toliko alpske ljepote u sebi. Kratak uspon kroz stijenu, tek toliko da se malo primim rukama za vlažan kamen

i već sam na vrhu. Čuh bure na vrhu preslab je da bi rastjerao oblake i neumornu kišu. Na spustu s planine zagledam novogodišnje jaglace. Pred Božić sam na učkarskoj strani našao »zimske« šparoge! Poludjela priroda? Ne, ne, dobro se zna tko je na ovom našem umornom planetu lud!

DARKO MOHAR

Preikestolen

Damir Šantek, Zagreb

Spuštam se niz fjord strminom prema moru. Vidik se otvara i desno i lijevo, ali ne vidi se predaleko. Oko mene se širi mistična izmaglica i sprječava da ispružim pogled duž strmih zidova okolnih stijena.

Čuje se šum mora koje se razbija o okomite stijene fjorda. Odjednom se kroz potpunu tišinu prolama zvuk roga. Osvrćem se. Osluškujem. Teško je u ovom poluzatvorenom sustavu vode, neba i stijena otkriti odakle dolazi zvuk. Nakon nekoliko trenutaka tišine zvuk se opetovano razlama kroz duboki klanac. Sve djeluje kao u nekoj mitskoj priči iz germanske mitologije.

Osim zvuka, šuma laganih valova i izmaglice, ne osjeća se ništa. Vrijeme kao da stoji. Gledam na sve strane, pomalo u strahu, pomalo u

iščekivanju. S desne strane se odjednom iz izmaglice pomalja crna glava zmaja. Vrijeme kao da se probudilo iz sna, i od straha počinje kucati nekim drugim tempom pod naletom adrenalina. Iza zmajeve glave nastavlja se vitka linija vikinskog broda. Čuju se zamasi brojnih vesala koja paraju mirnu površinu mora. Povici na nekom meni potpuno nepoznatom jeziku. Iz magle sve brže i brže izlazi brod. Jedro je razapeto da bi ubrzalo brod i ostavilo dojam. Na brodu se nalaze ratnici čije kacige krase rogovi. Skrivam se iza stijene i pokušavam stopiti s okolinom. Prožimaju me nelagoda i tjeskobna studen koja se širi ovim magičnim krajem. Neka potpuno neprimjerena buka para mi uši... Nešto što ne pripada ovome svijetu. Stresem se.

Vjerojatno su mnogi od vas vidjeli poznatu fotografiju atraktivne stijene što se strmo izdiže 604 metra iznad mora, a gledana odozgo izgleda kao pravilna kvadratna ravna platforma prekrivena brojnim izletnicima koji se sunčaju, odmaraju i fotografiraju po njenim rubovima. To je Preikestolen, jedno od najslikovitijih mjesta na norveškim fjordovima

Budilica s mobilnog telefona tutnji i prebacuje me u neku sasvim drugu dimenziju u kojoj vikinga mistika predaje štafetu palicu užurbanošti zbog spremanja za polazak zrakoplova. Rano je jutro u Oslu. Četiri su sata, još je mrak, a planirani početak treka za Preikestolen ili na engleskom Pulpit rock je u 10 sati, kako bismo na kraju dana u miru imali vremena stići na zadnji autobus koji vozi natrag u civilizaciju. Plan za ovaj, po mnogim izborima, najbolji norveški trek, kao i ideja za put u samu Norvešku, rodio se praktički preko noći, desetak dana prije polaska. Iznenada se ukazala prilika za posjet ovoj nama u europskim okvirima udaljenoj zemlji, a što je posjet Norveškoj bez njenog najboljeg i najljepšeg treka?

Preikestolen je jedan od tri najpopularnija i najposjećenija mjesta na norveškim fjordovima. Vjerovatno su mnogi od vas vidjeli poznatu fotografiju atraktivne stijene što se strmo izdiže 604 metra iznad mora, a gledana odozgo izgleda kao pravilna kvadratna ravna platforma prekrivena brojnim izletnicima koji se sunčaju, odmaraju i fotografiraju po njenim rubovima. S nje se otvaraju pogledi na prekrasan Lysefjord.

Do Preikestolena smo došli tako što smo najprije iz Oslo otišli u Stavanger. Udaljenost između Oslo i Stavangera, odakle se kreće za

Južni dio Norveške s označenom pozicijom Preikestolena u blizini grada Stavangera

Preikestolen, iznosi 500 km. Na raspolažanju su kao u svakoj visokoorganiziranoj zemlji, razni načini prijevoza. Vlakom put traje 8 sati, autom otprilike isto toliko, a autobusom 10. Zrakoplov leti 45 minuta. Kako smo bili ograničeni vremenom, nije bilo velike dvojbe te odabiremo zrakoplov. Nakon što smo sletjeli u stavangersku zračnu luku, sjedamo na autobus koji nas vozi u trajektno

pristanište. Tamo se ukrcavamo u trajekt za malo mjesto zvano Tau.

Iako su prognoze obećavale lijepo vrijeme, vrijeme je potpuno odvratno. Lagana i dosadna kiša sipi, more je sivo, vidljivost je praktički nikakva, a mi ne vjerujemo. Vozimo se trajektom i na neki način zazivamo Boga da nam podari bolje vrijeme, a s druge strane mrzimo sami sebe što nismo odustali od ove avanture koja miriši po kiši i potpunom debaklu.

U trajektnom pristaništu u Tau čeka nas autobus koji vozi do planinarskog doma Preikestolen. Danas nam je to već peto prijevozno sredstvo. Sa svakim presjedanjem ulazimo u sve ružnije i ružnije vrijeme. Kao da ulazimo u zemlju iz koje nema povratka. Naslonio sam masno čelo na prozor autobusa. Pokušavam snagom misli preko hladnoga stakla odagnati kišu i oblake. Žmirim, koncentriram se i tako se vozim desetak minuta. Odmičem glavu sa stakla, otvaram oči i trljam ih.

Ne, to ne može biti. Kiša je prestala. Da, kiša je prestala, ali autobus vozi kroz snježnu mečavu. Sad se već smijem. Ovo je prešlo sve granice realnog i očekivanog. Zar je moguće da yr.no bolje prognozira vrijeme u Hrvatskoj nego u Norveškoj?

Izlazimo iz autobusa, snijeg pod snažnim vjetrom leti gotovo vodoravno. Početak svibnja, nadmorska visina 275 metara, a oko nas snježna mečava. Po ovakvom vremenu nema smisla kretati nikamo i odlučujemo otići do planinarskog doma. Prekestolhytta znatno više sliči hotelu nego planinarskom domu na kakve smo navikli u našoj domovini. Grijemo se i sušimo od mokrog snijega. Čekamo nekakav znak, nadu, tračak svjetlosti, prestanak padalina...

Vrijeme nam polako curi jer se treba vratiti do zadnjeg autobusa koji kreće u 17:45. Pri prvoj naznaci da se vrijeme smiruje navlačimo gamaše, jakne i kapuljače te izlazimo van. Spuštamo se do parkirališta, pa kroz podhodnik ispod ceste stupamo na stazu koja serpentinama započinje vrlo strmo. Ubrzo stupamo na put građen od većih ili manjih granitnih stijena koji će nas ili u obliku puta ili stubišta pratiti sve do samog završnog uspona. Među njima teče voda, nakuplja se snijeg, bljuzga i blato, a zbog nenadane velike količine snijega postaju pokriveni istim. Kako se uspinjemo, snijega je sve više i više. Dosadno pada u velikim krpama i ubrzo se oko nas zabijelilo sve, staza, šume, stijene i okolni vrhovi. Kako je relativno toplo, snijeg je mokar i lijepi se na jakne koje unatoč svemu malo po malo počinju propušтati. Slikati je također teško, jer se na fotoaparat odmah počinje lijepiti snijeg, a leće se magle.

Nakon prvog uspona dolazimo do križanja gdje se ulijevo odvaja put za vidikovac Moslifjellet, a mi nastavljamo dalje. Oblaćimo kabanice. Drugog izlaza nema. Iznad stalnih vodotokova koji su očito česti iobilni, napravljeni su drveni mostići, ili ih se prelazi preko ogromnih kamenih ploča. Put se konstantno uspinje što postupno preko livada, što strmo u stijenama. Na najvećoj livadi Krogebekkmyr koja je pod vodom, nalaze se drveni građeni putovi, slični onima na Plitvičkim jezerima. Bez tako građene staze ovu ogromnu livadu bilo bi potpuno nemoguće prijeći.

Snijeg i dalje neumorno pada. Staza se unatoč kamenju pretvara u bljuzgavu kašu koja je prljava i skliska i koju je nemoguće zaobići ili ignorirati.

DAMIR ŠANTEK

Vidik na zapad, niz Lysefjord

Neki trekeri su potpuno mokri i razočarano se vraćaju. »Stajali smo u magli i praktički ništa nismo vidjeli.« Zastajemo na tren. Vratiti se ili ići dalje? No, kako smo već došli do ovuda, što nam se još gore može dogoditi. Samo potpuno razočaranje na Pulpit rocku, ali i mogućnost da se ovo prevrtljivo vrijeme promijeni u trenu, pa makar i na pet minuta kako bismo vidjeli veličanstveni pogled na Lysefjord.

Staza je dobro obilježena i zalutali smo tek dva puta slijedeći krivo ugaženu stazu. Oznake nisu crveno bijeli krugovi kao kod nas, već crveno slovo T i aluminijski stupići postavljeni svakih 500 metara. Na njima piše koliko je daleko do Prekestolena i koliko smo metara prošli. Sve norveški pedantno. Unatoč lošem vremenu nemoguće je ne vidjeti ljepotu ovog krajolika i bar donekle uživati u njoj. Borova šuma, šumarnici breza, stijene, kameni blokovi, potoci, livade, usjeci, cistine, doline, jezera, planinski vrhovi, mostovi, osiguranja...

Nakon drugog strmijeg uspona dolazimo do dva jezera na lokaciji Tjødnane koja po ljeti služe za odmor i kupanje. Staza između njih vodi vijugavo. Na njihovim površinama postoje samo dvije boje, bijela i metalno siva. Kako se penjemo sve više i više, sa svih strana se otvaraju vidici na okolna brda koja su također prekrivena snijegom. U daljini pogled pada na jezera koja se nalaze negdje daleko ispod nekih nama potpuno nepoznatih vrhova. Dolazimo do stijene s desne strane na koju su nadograđeni drvena konstrukcija

Autor u snijegu

DANIR ŠANTEK

Jedna od najsliskovitijih stijena na svijetu

i osiguranje od lanaca kako bi se uopće moglo nastaviti dalje. U tom trenu kao rukom odnesen prestaje padati snijeg. Otvara se pogled na fjord i tanku traku mora koje se valja duboko ispod njegovih okomitih litica. Ushićenje raste i oni toliko poznati žmarci veselja počinju strujati tijelom. Tvrdoglavost i upornost će ipak, kao i obično, donijeti nekakvu nagradu.

Ubrzo se pred nama ukazuje njezino veličanstvo Prekestolen. Kao da se i nebo raznježilo nad našim veseljem, mjestimično se počinje kidati naoblaka i usijecati u nebo kao fjord duboko i usko u kopno. Veličanstvena, vječna, tamna i moćna stijena koja se nadvila nad sivim vodama fjorda u visini od preko 600 metara stoji pred nama. Pogledi su nam fiksirani, a usta se sve više i više šire u osmijeh. Rijetko gdje na svijetu se priroda na ovakav način poigrala stvorivši ovakvo monumentalno djelo.

Još nekoliko metara i stojimo na stijeni. Ne, sad ona ne izgleda nimalo slično slikama iz knjiga, časopisa, kataloga i s interneta. Okovana snijegom, zagrljena maglom, pokrivena oblacima uz

Na Preikestolenu

DAMIR ŠANTEK

Ptičica u snijegu

DAMIR ŠANTEK

samo tanku crtu sunčeve svjetlosti koja se proma-
ljala kroz oblake kao na svetim slikama, pruža
jednu sasvim novu dimenziju. S lijeve strane se

Lysefjord širi u nedogled. S desne strane vizura je zaustavljena krivinom i zelenom dolinom. Vadimo okrjepu iz ruksaka i veselimo se zajedno s ostalim rijetkim upornim trekerima koji su po ovom u najmanju ruku nedoličnom vremenu izdržali do kraja da bi se divili ovom nevjerljivom okružju.

Pogled na sat prekida ovu čaroliju. Treba se vratiti jer nas autobus sasvim sigurno neće čekati. Vraćamo se sad već dobro poznatim putom. Staze su tamo gdje je dubok snijeg dobro ugažene. Tamo gdje je bila bljuzga sad je stanje još i gore. Prvo skromno, pa sve slobodnije pojavljuje se sunce te se i snijeg počinje otapati nevjerljivom brzinom. Kako se naglo stvorio, tako je u nižim dijelovima staze naglo i nestao kao da ga nikada nije ni bilo. Nevjerljivo je kako smo u nekoliko sati praktički promijenili sva godišnja doba. Od kiše preko snijega, mećave do oblačnog i na kraju potpuno vedrog neba. Staza pod ovim novim okolnostima izgleda potpuno drugačije. Odjednom se pojavljuju i male šarene ptičice koje slijede blizu nas, kao da traže hranu.

Pola sata prije završetka spusta jedemo na jednoj suhoj i osunčanoj stjeni s pogledom na jezero Revsvatnet. Sjedimo, jedemo i čudimo se cijelom današnjem danu u kojem se raspoloženje mijenjalo od očaja do ushita. Stigli smo na vrijeme na autobus koji nas vozi u Tau, gdje su se oblaci ponovno nadvili nad morem. Počinje i kiša, no sad nam je svejedno. Nije nas briga. Sklanjamо se u opskurnu čekaonicu i čekamo trajekt. Nakon onakve mećave dosadna olovna kiša djeluje kao sasvim pristojna vremenska nepogoda.

Hod po rubu

DAMIR ŠANTEK

Monte Rosa

Zapis iz planinarskog dnevnika

Slavko Patačko, Zagreb

Subota, 29. kolovoza

Neovisno o vremenskim prilikama na Simplon passu, uвijek se zaustavimo da bismo se odmorili. Ako ništa drugo, barem da malo rastegnemo noge. Tako je bilo i ovaj put. Nemalo smo se iznenadili temperaturom koja nas je dočekala na tom cestovnom planinskom prijevoju između Italije i Švicarske, 2005 metara iznad razine mora. Kao nikad dosad, imala je debeli pozitivni predznak.

Posljednjih nekoliko godina na našim pohodima u Peninske Alpe redovito kampiramo u Randi. Tamošnji se kamp pokazao mnogo boljim od onoga u Taschu. Ne samo što ima sanitarni čvor koji zadovoljava visoke standarde, nego ovdje nikad nije tolika gužva pa se može lakše naći dobro mjesto za postavljanje šatora.

Nedjelja, 30. kolovoza

Šatore i sve ostalo što nam više neće trebati potrpali smo u auto i parkirali ga ispred kampa.

Ove noći nismo bog zna kako spavali. Tik do kampa održavala se fešta sa živom glazbom koja je trajala do ranih jutarnjih sati. Moram priznati da je četveročlan, mladahni bend sa simpatičnom pjevačicom sasvim solidno »prašio« stare rock klasike, ali unatoč tome, taj se neočekivani tulum nikako nije uklapao u naš već ustaljeni ritam, koji između ostalog uključuje pristojan odmor i dobar san. Blaženi čepići za uši i tablete za spavanje!

U posljednje su vrijeme, kako je »švicarac« podivljao i odletio u nebo, u Zermattu i cijene pratile tu putanju. Za nas, osiromašene goste iz

Put preko Gornergletschera

Hrvatske, u tom mondenom gradu vrijedi pravilo; ne kupovati, samo gledati!

Do Rotenbodena, gdje ćemo započeti svoju turu, upućujemo se uskotračnom željeznicom Zermatt – Gornergrat. Kako se vlak iz doline Material uspinje prema Rotenbodenu, planine poprimaju jednu sasvim drugu dimenziju. Sve su bliže, ljepše, jednostavno fascinantne. Licima prikovanima uz prozor gledamo u strmu piramidu koja je ipak nekako drugačija od svih planina, ne samo u okruženju, nego i drugdje. Matterhorn! Svojim jedinstvenim oblikom plijeni pozornost i zaista je poseban. Bože dragi, kakva je to planina! Čovjek ga se jednostavno ne može nagledati. Kažu da je to najfotografirana planina na svijetu. S razlogom.

Na postaji Rotenboden (2815 m) izlazimo iz vlaka. Čitali smo i gledali razne prospekte koji upućuju na nevjerljivne prizore i vidike koji se pružaju odavde i s postaje Gornergrat. Ali kad to osobno doživite, priča se pretvoriti u bajkovitu stvarnost. Prvo sam otvorio usta i zaboravio disati, onda sam se naježio, a posljednji stadij ushićenosti bile su oči, iz kojih su počele kapati suze. Možda će netko reći da pretjerujem, ali ne, dragi moji! Moji osjećaji spram prirode i svega onoga što nam je Stvoritelj podario u svojem savršenstvu stvaranja, neizmjerno su snažni i duboki. Nikad nisam skri-vao emocije, pa neću ni sada. Peti put posjećujem ove planine, ali ovakvo vrijeme, s ovakvim vidi-cima, nisam imao nikad. Ni približno!

Na jednoj strani, odmah tu pred nama, prostrla se niska vrhova skupine Monte Rosa, od Klein Matterhorna pa sve do Nordenda. Kakva ljepota! Peninske Alpe u svoj svojoj krasoti! Vrhovi vam jednostavno ne daju da odvojite pogled od njih. I kao da svaki ima svoj ledenjak. Sa Silbersattela (Srebrnog sedla), koji odvaja Dufourspitze od Nordenda, prema stijenama Plattje putuje Monte Rosagletscher, s Lyskamma se prema Gornergletscheru spušta Grenzgletscher, iz pravca Castora i Polluxa klizi Schwarzelegletscher, a s Breithorna silazi Breithorngletscher. Ako, pak, okrenete glavu samo malo udesno, susrest ćete se sa savršenim Matterhornom. Slijede Dent Blanche i Ober Gabelhorn. Ma, raj nebeski!

Pribavši se od šoka izazvanog ljepotom pejzaža, krećemo prema Monte Rosa Hütte. Od Rotenbodena se treba spustiti otprilike 200 metara do Gornergletschera. Ledenjaci su se posljednjih dvadesetak godina gotovo prepolovili. Nastave li se otapati tim tempom, ove fotografije koje usput snimamo mogli bi za nekoliko godina biti povijesne.

Spuštajući se prema Gornergletscheru, malo smo promašili put. Ali samo malo, ništa strašno. Ustvari, nije nam bilo žao. Gotovo da bismo dodirnuli još uvjek moćan ledenjak da nas od njega nije dijelila respektabilna pukotina. Bez većih napora vraćamo se na pravu stazu. Ne tako davno, Gornergletscher je bio u visini gornjeg dijela ljestava koje su sad položene po dvadesetmetarskoj okomitoj stijeni. Da njih nema, spuštanje do ledenjaka, na ovom dijelu, bilo bi gotovo neizvedivo.

Stavljamо dereze. Slijedi prijelaz preko Gornergletschera. Razjapljena pukotina koja dijeli ledenjak od stijene premoštena je ljestvama. Ambijent je i dalje nestvaran, a kako se uspinjemo, on dobiva još ljepši karakter. Matterhorn nam ipak odvlači najviše pozornosti. Sad nam je pokazao i svoje zapadno lice, čuveni greben Leone.

Nakon 3 sata i 10 minuta izlazimo pred Monte Rosa Hütte (2883 m). Dom je izgrađen prije nekoliko godina i ima sasvim atipičan oblik za jedan planinarski objekt. Prije bi se reklo da se radi o nekakvom astronomskom institutu. Arhitekt sigurno ima malo podravske krvi, jer ovo mogu izmislići i napraviti samo malo »navudreni« umjetnici. Mislim pritom na one koji malo »vuku« prema naivi.

Monte Rosa Hütte

SLAVKO PATAČKO

SLAVKO PATAČKO

I kao što dom izgleda astronomski, takve su u njemu i cijene. Noćenje u sobi s osam kreveta platili smo 50 švicarskih franaka, naravno, po osobi. Da, dobro ste čuli! Dom je privatni i ne primaju planinarske iskaznice, te se plaća puna cijena noćenja. Kad smo već kod cijena, spomenut će još neke od kojih... boli glava. Litra vode stoji 10 franaka, pola litre 7. Veliko pivo je 10, a malo 7 franaka. Cijene hrane neću vam ni spominjati, no mogu vam reći da su uistinu »paprene«.

S obzirom na enormousne cijene ića, pića i noćenja, čovjek bi očekivao i vrhunsku uslugu. Međutim, doživjeli smo veliko razočaranje. Tako osornoga, negostoljubivoga, bahatoga i bezobraznoga domaćina nikad nisam ni vidio niti upoznao. To je jad i bijeda društva kojemu je materijalizam uništio sva moralna načela. Što se mene tiče, taj će dom ubuduće zaobilaziti u velikom luku. Malo su ipak pretjerali.

Ponedjeljak, 31. kolovoza

Ustali smo u 2 i već u 2 i 30 krenuli. Jučer smo malo izvidjeli situaciju u stjenovitom terenu kojim se stiže do Monte Rosagletschera pa smo danas, unatoč mraku, bez većih poteškoća sigurno nalažili pravi put između stotinjak kupova kamenja koji su tu postavljeni bez ikakva reda.

Umjesto da vam pomažu, totalno će vas zbuniti ako ne znate pravi smjer kretanja. Posve nelogično! Jučerašnji kratak izlet pokazao se kao pun pogodak. Uz to što smo utvrdili gdje je pravi put, našli smo i dragocjenu vodu. Jako finu i k tomu još besplatnu!

Izlazimo na ledenjak Monte Rosa. Iz ruksaka vadimo dereze, cepine i ostalu opremu te se navezujemo. Nakon samo dvadesetak minuta staza nas uvlači u labirint ledenjačkih pukotina. Zbog ovakvih vremenskih okolnosti, iznimno toplog vremena, situacija na ledenjacima mijenja se iz sata u sat. Ako ste se jučer relativno lako probili kroz pukotine jer su bile spojene prirodnim mostićima (dio leda koji se nije otopio, a spaja dvije susjedne pukotine), ne znači da ćete takvu situaciju imati i danas. Uspjeli smo prijeći nekoliko rupa, nekim se dno nije ni naziralo, a onda smo se našli u škripcu. Situacija se činila prilično gadnom. Zbog porušenih mostića više nismo mogli naprijed, a tragovi dereza koji bi nam pomogli da se vratimo nestali su.

Nakon nekog vremena ugledali smo dva svjetla tridesetak metara desno od nas. Još jedan navez. Budući da su se brzo kretali, zaključili smo da su to zasigurno profesionalni vodič i njegov klijent. Oni sigurno znaju gdje je prolaz. Moramo

hitro krenuti prema njima. Nekako smo se uspjeli vratiti na početak staze, a onda se brže bolje približili svjetlima čiji su se vlasnici spretno probijali između pukotina. Zahvaljujući njima svladali smo prepreku koja se pokazala itekako problematičnom. Hvala im!

Jutro nas je uhvatilo na sjeverozapadnim padinama Dufourspitzea. Kad biste samo znali kakvu smo čaroliju tada doživjeli! Rumenilo s istoka, a potom i sve sjajnije sunce, zaigrali su se bojama po vrhovima četiritisućnjaka, a kako se užarena kugla dizala prema nebeskom svodu, spektar boja svakog je trenutka bivao sve raskošniji. Krasnog li jutra! Baš me zanima što bi na taj kolorit rekao gospodin Generalić?

Široka padina sve je uža, sve strmija. Prelazimo poveću pukotinu. Ledeni most preko nje dovoljno je širok i debeo. Naspram onog od jutros, ovo je autocesta. Desno od nas, na vrhu Signalkuppe, vidi se najviši dom u Alpama, Regina Margherita. Izgrađen je na nevjerljivih 4545 metara. Iako je danas prvi put na takvim visinama, moja supenjačica Ida dobro se drži. Vrlo je zahvalna partnerica. O njoj sve najbolje!

Nakon ledene strmine pred nama je gola stijena. Greben je uzak. Snijeg i led zadržali su se još samo između kamenih ploča. Opasno je, slijeva i zdesna vrebaju duboki ponori. Oprezno penjemo detalj po detalj. Jako smo blizu. Krešo i Nikola su gore. Evo, vidim ih. Samo nas korak-dva dijeli od njih. Tu smo! Dufourspitze (4634 m), drugi po visini vrh u Alpama. Od doma nam je trebalo 6 sati i 45 minuta.

Vrijeme je za stisak ruke i zagrljaj. I fotografiranje, naravno, sa zastavama »Željezničara« i našom trobojnicom. Vrijeme je zaista fenomenalno. Tamo negdje, daleko na istoku, vide se nekakvi oblaci, ali područje Dufoura izrazito je bistro i čisto, bez oblačka. Savršeno! Vidici? Ma, za ne povjerovati!

Na vrhu se ne zadržavamo predugo. Znate i sami kako je to. Nema baš mnogo mjesta gdje biste mogli komotno sjesti i na miru uživati, a morate paziti i da se na vrijeme spustite s planine u sigurnost doma. Spuštamo se prema Srebrnom sedlu. Radi osiguranja, duž cijele je strmine postavljeno debelo brodsko uže.

Još za vrijeme priprema stavili smo i Nordend na listu želja. No, tad smo rekli da ćemo se na

SLAVO PATAČKO

Na grebenu Dufourspitzea

Na Dufourspitze (4634 m)

Na Nordendu (4609 m)

njega penjati samo ako za to budu ispunjena dva najvažnija uvjeta. Prvi, vrijeme mora biti idealno, i drugi, da se fizički dobro osjećamo. Za taj smo drugi uvjet nekoliko mjeseci marljivo trenirali, a Bog se pobrinuo da bude ispunjen i prvi.

Staza sa Silbersattela prema Nordendu vodi metar-dva ispod samoga grebena, s kojeg na desnu stranu zlokobno vise opasne strehe. Nikola i Krešo već su pod stijenom. Odavde Nordend izgleda jako zašiljeno. Pod samim je vrhom detalj težine IV, visok 4 – 5 m. Dečki su ga zaobišli s lijeve strane, što se pokazalo nimalo bezazlenim. Potom su nam spustili uže te smo se Ida i ja tuda popeli na top rope, što bismo slobodno mogli prevesti: penjanje za užetom.

Jedna je stvar penjati se u smjeru težine IV u dvorani ili na stijeni, bez teškog ruksaka i u penjačicama, a nešto sasvim drugo činiti to na visinama iznad 4000 m, s teškim ruksakom i s derezama na nogama. Samo toliko, da se zna!

Gore smo! Ispenjali smo se i na Nordend (4609 m), treći vrh po visini u Alpama. Nordend i Dufourspitze tehnički su neusporedivo teži od kralja Alpa, Mont Blanca. A da se zaista radi o pravom šiljku, to stoji. Gore nisam imao gdje postaviti fotoaparat kako bih napravo jedan zajednički snimak, pa smo naizmjence snimali jedan drugoga.

U povratku smo preko teškog detalja absajlali. Na Srebrnom smo sedlu malo otpuhnuli, a

potom se s dozom radosti, ali ne pretjerane (veselit ćemo se i radovati tek kad dođemo doma), Monte Rosagletscherom počeli spuštati prema Monte Rosa Hütte. Nakon samo petnaestak minuta silaženja pred nama se stvorila duboka provalija, kao nožem odsječena. Očito je da je na tom mjestu došlo do pucanja ledenjaka. Donji je dio kliznuo nizbrdo, a gornji je ostao na istom mjestu, pri čemu se formirala okomita barijera visoka tridesetak metara. Na sreću, penjači ispred nas napravili su na rubu ponora štand od dva ledena vijka i dvije gurtne te si tako osigurali absajl. Naravno, kako sebi tako i drugima! I njima mnogo hvala. Učinili su dobro djelo.

Dalje je išlo bez većih poteškoća. Približavamo se pukotinama gdje su se jutros stvari prilično zakomplicirale. Sad tek vidimo kakve su to rupetine. Relativno smo se lako probili, premda je bilo mesta gdje su mostići bili široki samo dvadesetak centimetara i prilično oslabljeni djelovanjem jarkog sunca. »Bože, pomozi!« rekao sam svaki put prije nego što se moja gojzerica spustila na te komade leda ispod kojih su zjapile rupe nerijetko bez dna, pritom se nadajući da se neće polomiti baš tada kad mi prelazimo. Nema sumnje da nam je i pomogao kad smo iz toga zaguljenog mjesta izvukli živu glavu.

A onda smo nakon tri i pol sata otkako smo krenuli sa Silbersattela, ugledali blještavi krov

Na Monte Rosa ledenjaku

SLAVKO PATAČKO

Monte Rosa Hütte. Bilo je govora o tome da još isti dan krenemo na Rotenboden i tako izbjegnemo daljnje pljačkanje. No, ipak smo odlučili prespavati još jednu noć. Bila je to razumna odluka. Iza nas je bila dugačka i tehnički zahtjevna tura koja je

trajala više od 13 sati i koja nas je prilično »potrošila«. I sad da još hodamo najmanje tri sata do Rotenbodena po nimalo lakom terenu!? To ne bi bilo samo preporno, nego i veoma opasno.

Utorak, 1. rujna

Imao sam čepice u ušima pa nisam ništa čuo. Uglavnom, rekli su mi da je cijele noći puhalo te da je padala i nekakva kišica. Vrijeme se drastično promijenilo. Niski oblaci, prohладno, vidljivost – nula. Od onog lijepog vremena nije ostalo ništa. Doduše, kiša trenutačno ne pada, ali bi iz tih tmastih oblaka moglo početi kišiti svakog trenutka. Brzo smo se spremili i još brže krenuli dolje. Možda preduhitrimo kišu. Slobodno mogu reći, zbogom Monte Rosa Hütte. Ne vjerujem da ćemo se ikad više vidjeti.

Do Rotenbodena trebala su nam tri sata hoda. Taman kad smo stigli, kiša je prvo počela samo sipiti, u Zermattu je padala, a u Randi jako padala. Prilično nas je smočila kad smo se presvlačili i pripremali za put. Ma nije važno! Neka samo pada, mi smo svoje obavili i idemo doma.

Prelazak preko ledenjačkih pukotina

SLAVKO PATAČKO

Rjavina

Tomislav Friščić, Ivanec

TOMISLAV FRIŠČIĆ

Po stoje ljudi koji su na razne načine zadužili čovječanstvo, ali zbog nekih razloga nikad nisu postali slavni i poznati. Tako je i s prirodnim ljepotama, gradovima, planinama... Zbog nekog poznatoga ili poznatijeg odredišta, mnoga ništa manje lijepa, a često i ljepša mesta, nerijetko ostanu skrivena i nepoznata. Tako je i s planinama. Triglav, najviši vrh Slovenije, jedan je od najboljih primjera planine koja zasjenjuje sve oko sebe. »Očak«, kako ga odmilja nazivaju, za svakog Slovenga ima posebno značenje, a privlačan je i planinarima iz drugih europskih zemalja. Sve se živo pokušava što brže i što lakše popeti na Triglav. Pritom tek manji broj ljudi primjećuje svu ljepotu planina i vrhova koji ga okružuju.

Jedna od takvih, neopravdano zapostavljenih planina, nedvojbeno je i Rjavina, premda visoka impresivna 2532 metra. Nalazi se sasvim blizu Triglava i Staničeva doma, ali nekako je usamljena i rijetko se posjećuje. Da je negdje drugdje i da je najviši vrh nekog planinskog lanca, možda bi o

njoj svi nadaleko i naširoko pripovijedali. Sve to ima i dobrih i loših strana. Svojevsna je nepoznаницa i planina na kojoj nema »slučajnih« gostiju.

Prije više godina, pomalo umoran od uspona preko Praga prema Triglavu, sjedio sam ispred doma Valentina Staniča i jeo u tom trenutku vjerojatno najbolju juhu na svijetu. Stol mi je bio okrenut baš prema Rjavini pa nije neobično što mi je pogled odlutao prema njoj. Kako sam dizao žlicu, tako sam pogledom svaki put sve više upijao pojedinosti i očima slijedio stazu prema vrhu. Greben i uska stazica. Svaka čast Triglavu, ali ovo mi je već na prvi pogled izgledalo prilično »opako« i zanimljivo, iako u tom trenutku nisam ni znao ime planine koju sam promatrao. Tih mi je nekoliko časaka bilo dovoljno da bih odlučio kako se jednom moram popeti na njen vrh. Prošle su godine dok slučajno nisam susreo planinara koji je bio na Rjavini, i to po »ferati«. Čim je shvatio da je od nas prisutnih, a bilo nas je priličan broj, jedini bio na vrhu, znao je da može i ponešto

»dodati«, začiniti priču, dovoljno da nas sve učini znatiželjnima. Uglavnom, probudila se stara želja, k tome obogaćena novim izazovom: da do vrha stignem težim putom. Želja je uvijek mnogo, a vremena malo i opet je moralno proći neko vrijeme do ponovnog susreta s planinom.

Kraj je lipnja 2015. i početak visokogorske sezone. Rjavina mi se čini izvrsnom prilikom za testiranje vlastite spremnosti. Dolina Kot, za razliku od Krme, a osobito od Vrata, najmanje je popularan prilaz najvišem vrhu Julijskih Alpa, što međutim »u prijevodu« znači i mnogo više mira i tišine. Na kraju doline nalazi se Lengarjev rovt, gdje je u tišini šume malo parkiralište. Nalazi se na nekih 1000 m nadmorske visine, drugim riječima, odanle do vrha Rjavine ima solidnih 1550 m uspona.

Put počinje položitom dionicom, a između krošanja tek povremeno izviruju stjenovite okomice Rjavine i Vrbanovih špica. Put se drži lijeve strane doline i postupno postaje sve strmiji. Sva su teža mjesta osigurana sajlama, klinovima ili stubama. Opreza nikad dovoljno jer je kori-jenje, osobito kad je mokro, jedna od najgorih podloga, na kojoj ni najbolja cipela ne pruža punu sigurnost.

Negdje pri izlasku iz šumskog pojasa dolazi se i do izvora vode, koji izvrsno nadoknađuje dotad potrošenu tekućinu. Šumu zamjenjuje nisko raslinje i – premda se tako ne čini – staza se i dalje u zavojima strmo diže između kamenih gromada. Stižemo napokon do Debelega kamna, goleme kamenčine koja se odvalila od moćne stijene,

otkotrljala i nekim čudom baš ondje zaustavila. Put zalazi u područje Vrbanovih špica. Nakon dalnjih četvrt sata hoda od puta prema Vrbanovoj špici, dolazi se do Pekla, značajnog po tome što se upravo ondje razdvajaju putovi. Ravno je uspon prema Staničevu domu, a mi skrećemo lijevo prema Rjavini i stjeni što se diže okomito iznad nas.

Vidi se početak penjačkoga dijela puta, ali blizina opet vara i potrebno je prilično napora za proboj preko neugodnog sipara. Do ovoga su nam mjesta trebala tri i pol sata hoda, a ostaje nam još nekih 330 m penjačkog uspona, odnosno sat i pol do vrha. Ne čini se mnogo, ali dosad smo već potrošili »rijeku« znoja i tijelo sve češće traži odmor. Stavljam kacige na glavu, navlačimo penjačke pojaseve i ulazimo u stijenu. U biti, odmah nam je palo na pamet da nam penjački pojas i ne treba jer sve nekako podsjeća na Škrlasticu i mnogo slobodnog penjanja bez ikakvih pomagala. Osim snage u nogama, ovdje je vrlo važna i snaga u rukama. Tek se poslije pojavljuju prvi klinovi i metalne stube, ali sajli nema. I taman kad si počinješ postavljati pitanje što je tu zapravo tako teško da se o tome toliko priča, dolazi i odgovor. Čitav sustav sajli sigurno te diže u visinu, a mjestimice su napravljena i umjetna uporišta bez kojih bi uspon bio krajnje težak. Netko si je doista dao truda da pronađe najjednostavnije i najprirodnije prijelaze preko stijene. Na jednom se mjestu treba iz lijevog sustava ukopčati u desni pa se osjećaš kao da jašeš na planini.

Upravo kad se čovjek nekako najbolje uhoda u taj svijet adrenalina i željeza, dolazi se do dijela gdje se spajaju putovi. Zdesna se priključuje grebenska staza što vodi od Staničeva doma. I kad pomislиш da slijedi jednostavan završni uspon do vrha, stižeš do najtežega mjesta na čitavom usponu. Nešto slično Pragu, no za razliku od njega, ovdje nema sajli za osiguranje, već postoje samo klinovi i željezne »stopinke«, po kojima se treba spustiti niz tridesetak metara okomice, a u povratku se popeti. Preostaje još samo kratak, strm uspon na vrh. Tu su dva prirodna okna; kroz jedno kao na razglednici gledaš baš na prije spomenutu Škrlasticu.

Vrh je prostran i svojim položajem omogućuje uistinu dojmljiv vidik na sve strane, osobito na Triglav. Za povratak odabiremo grebenski put, onaj koji sam prije mnogo godina sa zanimanjem promatrao, iako ni taj nije lagan. Uz to što sada

TOMISLAV FRISIĆ

Vidik u dubinu

Vidik s Rjavine

treba ispenjati kamin, treba se i popeti na jugozapadni vrh Rjavine, koji je samo dva metra niži od glavnoga. I ovdje ima mnogo klinova i sajli, dakle opet se penje i spušta, tako da treba dobro paziti, među ostalim i da se ne odronjava kamenje, jer teren je u tom dijelu prilično kršljiv.

Ubrzo dolazimo do Dovških vratic (2254 m), gdje skrećemo po nemarkiranoj, ali dobro vidljivoj stazi prema Peklu, odakle smo i pošli. Lijevo se može u dolinu Krme, a ravno prema Staničevu domu. Počekom ljeta bilo je ondje još prilično snijegom prekrivenih dionica, no nisu nam pričinjavale poteškoće, a osim toga, služile su kao ugodno osvježenje.

Povrh umora, koji je učinio svoje, pri silasku treba itekako paziti jer je unatoč suncu i toplini, staza podno Debeloga kamna i u popodnevnim satima mokra i skliska. Premda se cijelo vrijeme hoda nizbrdo, silazak nije mnogo kraći od uspona, upravo zbog nužnog opreza. Izvor tek sada dobiva na značenju jer smo potrošili gotovo sve zalihe vode, a osim za utaživanje žedi, izvrsno je poslužio i za ispiranje znoja i soli s lica. Izvorska je voda uvijek izvrsna, pa makar bila i kupljena u trgovini, ali tek onaj koji naporno pješači može stvarno osjetiti taj čaroban okus i tu fantaziju zadovoljstva, kad ti onako iscrpljenom i žednom voda teče niza ždrijelo.

Kad se već činilo da nikad nećemo doći do parkirališta, umorne su nas noge nakon nekih devet sati hoda ipak nekako uspjele donijeti do polazne točke i kraja hodanja po dojmljivoj planini. Svima koji su u dobroj kondiciji i imaju dovoljno iskustva s hodanjem po »klinčanim« putovima, te nemaju straha od visine, a željni su pravog uspona, koji iziskuje izdržljivost, Rjavinu toplo preporučujem. Oni kojima se tura čini prenapornom, izlet mogu izvesti u dva dana ili ga uklopiti u duži boravak u Julijskim Alpama. Ne znam zašto, ali uspon na Rjavinu mnogi rado uspoređuju s usponom na Škrlnaticu, iako su posrijedi prilično različiti vrhovi. Zajednički im je razmjerno dug pristup i to što najteži dio uspona počinje kad je čovjek već prilično umoran.

Rjava nije planina za početnike i ljude koji nisu navikli na takvu vrstu staza, dok će svakom visokogorcu pružiti sve ono zbog čega rado odlazi u planine: dovoljno samoće, gotovo siguran susret s kozorozima te potpuno drugačiji pogled na Triglav i njegovu okolicu, kao i na cijele Julijske Alpe. Sve zajedno i više nego dovoljno zadovoljstva da se već nakon samo jedne prespavane noći u toplini civilizacije počnu buditi emocije i želja da se već sutradan vratiš.

Prašuma Congaree

Najveća preostala aluvijalna prašuma u Sjevernoj Americi

Ivana Eterović, Lovran

Sve do kraja 19. stoljeća jugoistočni dio SAD-a bio je prekriven golemlim šumskim prostranstvima u naplavnim nizinama. S razvojem drvne industrije krajem 19. stoljeća, to se šumsko područje počelo sve više smanjivati, što je naposljetku dovelo do uništenja većine tih velikih šuma. Entuzijast Harry Hampton uvidio je opasnost da bi ubrzo mogao nestati jedan od posljednjih takvih ekosustava i posvetio se očuvanju posebnog svijeta prvobitne šume, divovskog drveća i ostalog biljnog svijeta, te životinjskoga svijeta, koji su se uspjeli spasiti zahvaljujući samo svojoj izoliranosti. Danas je to najveći sačuvani primjer bjelogorične prašume naplavnih područja u SAD-u.

Tridesetak kilometara jugoistočno od Columbije, glavnoga grada američke savezne

države Južne Karoline, krije se vrlo slabo poznat nacionalni park, koji obuhvaća prašumu nastalu na naplavnom području obližnjih rijeka Congaree i Wateree. I rijeka Congaree i Park duguju svoj naziv indijanskom plemenu koje je nestalo u 18. stoljeću, pokošeno epidemijom velikih boginja koje su sa sobom donijeli bijeli doseljenici. Netko će možda prigovoriti da se u užem smislu riječi ne radi o planinarskoj temi, ali zbog zabačenosti toga parka i svojevrsne egzotičnosti, vrijedno ga je ukratko predstaviti. Mene je, naime, upravo to i motiviralo da ga pobliže upoznam i posjetim sa svojom obitelji.

Znajući da je riječ o uglavnom močvarnom području, prilikom posjeta Nacionalnom parku Congaree početkom travnja 2015. bojali smo se samo jednoga – najezde komaraca. Naime, rijeke Congaree i Wateree desetak puta godišnje poplave 80% površine Parka. Ispostavilo se da smo pogodili idealno vrijeme, kada komaraca još nema previše. Prvoga dana posjeta nismo susreli nijednoga, ali sutradan smo ih mogli već češće zamijetiti. »Ratno stanje« očekivalo se navodno tek sljedeći mjesec. Ipak, bili smo dobro naoružani repellentima, ne želeći ništa prepustati slučaju.

Posjet američkim nacionalnim parkovima obično započinjemo u centru za posjetitelje, no tako nije bilo i ovdje jer je Congareev Harry Hampton Visitor Center bio zatvoren baš onih dana kada smo boravili u Parku. Umjesto toga, uzeli smo besplatne brošure iz obližnjeg ormarića i zaputili se u istraživanje toga prirodnog bisera.

Od ukupno sedam uređenih staza, mi smo ih u dan i pol uspjeli prijeći pet; kombinirali smo dijelove staza kako bismo ostvarili kružni obilazak i vidjeli što je moguće više. Premda su pojedine od njih duge, nisu zahtjevne za posjetitelje u dobroj tjelesnoj kondiciji jer je na njima visinska razlika zanemariva. Prethodnih smo dana naporno planinarili u četiristotinjak kilometara udaljenom nacionalnom parku Great Smoky Mountains pa

IVANA ETEROVIĆ

Komarometar kraj centra za posjetitelje

Močvarni čempresi uz Low Boardwalk Trail

nam je šetnja Congareejevim stazama bila pravi odmor. Nismo očekivali da bi nas močvarno područje moglo tako oduševiti svojim složenim ekosustavom i dubokom mističnošću krajolika. Njegova prometna izoliranost i slaba privlačnost široj publici, te stoga izrazita očuvanost prirode, stvorile su nevjerljatnu oazu mira, kakvu je danas sve teže pronaći.

Uvodni dio u sve moguće putove jesu poučne staze Low Boardwalk Trail i Elevated Boardwalk Trail. Prvi smo se dan zaputili prvom od njih prema riječi Congaree, kružnom turom od oko 16 kilometara. Put u početku vodi drvenom rampom preko debelih slojeva tamnog blata, koje filtrira vodu i pomaže rijeći Congaree da ostane čista. Ubrzo smo zamijetili prve primjerke vrlo rasprostranjene i tipične vrste u Parku – močvarnoga čempresa, koji se lako prepoznaće po tzv. koljenima. To su zapravo dijelovi korijena koji rastu iznad zemlje, iz kojih ne može izrasti novo

stablo, ali mogu doseći visinu dva metra. Mjesna legenda kaže da su ona zapravo šumski vilenjaci koji noću ožive. Stoga tijekom proljeća i jeseni rendžeri vode posjetitelje na kraću noćnu šetnju njihovim kraljevstvom.

Napustivši drvenu rampu i stanište močvarnoga čempresa, stupili smo na zemljano tlo i nastavili prema spojnici s River Trailom. Put vodi preko nekoliko mostića građenih radi prelaska onih područja koja najduže ostaju pod vodom. Nakon močvarnog područja, sada se nalazimo u gustoj šumi. Prosječna je visina stabla u Parku 40 metara, a rekordna debljina i do sedam metara u promjeru. Rekordere nismo uspjeli vidjeti jer su u zabačenijim dijelovima, no bilo je mnogo prilika da upoznamo njima vrlo bliske natjecatelje. Zanimljivo je da je Congareeve prašuma jedna od najviših listopadnih šuma u Sjevernoj Americi i da najveći primjeri stabala nadmašuju visinom one u amazonkoj prašumi.

IVANA ETEROVIC

Koljena močvarnog čempresa

River Trail dotiče rijeku Congaree blizu male pješčane plaže nazvane jednostavno Sand Bar. Za vrijeme niskoga vodostaja otkriva se veći broj takvih pješčanih plaža. Nakon te točke put više ne dotiče samu rijeku, iako usporedno prati njezin tok oko dva kilometra, sve dok ponovno ne zađe u šumu i zaputi se prema ulazu u Park. Područje blizu rijeke bilo je za našega obilaska bogato ukrašeno sitnim žutim cvjetovima, kojima smo zaboravili ime, a s obzirom na to da smo Park posjetili u rano proljeće, stabla su bila nestvarne, gotovo fluorescentno zelene boje. Posebno nas se dojmila gusta šuma drva tupelo, koje raste na prostorima bogatima vodom. Tik prije spajanja sa stazom Weston Lake Loop, kojom ćemo prošetati sutradan, put zavija oko jezera Wise Lake. Na povratku prema Low Boardwalk Trailu uočili smo malu obitelj divljih svinja koja je pobegla od nas u gušću šumu.

Drugi smo se dan zaputili na suprotnu, istočnu stranu, preko Elevated Boardwalk Traila prema samom srcu Parka. Velik dio te staze bio je zatvoren zbog oštećenja u nedavnoj oluji pa smo skrenuli na bivšu pristupnu cestu nazvanu Sims Trail, najbliži pristup rijeci Congaree, danas glavni

pristup kanuista. Budući da smo na raspolažanju imali samo pola dana, odabrali smo Weston Lake Loop Trail, stazu dugu oko 7 km, koja prolazi uz rub jezera Weston, dotiče sjeverni rub Cedar Creeka i završava ponovno na Low Boardwalku. Weston Lake nekoć je bio jedan od zavoja rijeke Congaree, dok rijeka prije nekoliko tisuća godina nije promijenila tok. U Cedar Creeku navodno se mogu često opaziti vidre i čaplje, no mi ih nismo uspjeli vidjeti.

Kraj Centra za posjetitelje susreli smo rendžera koji se upravo spremao za redovni kontrolni obilazak Parka. Znajući da se vjerojatno više nikada nećemo ondje naći, izvadili smo iz ruksaka svoj »Passport To Your National Parks«, knjižicu u kojoj se prikupljaju prigodne, svake godine nove naljepnice i žigovi iz posjećenih nacionalnih parkova, te zamolili rendžera da nam za uspomenu otisne žig, iako je Centar za posjetitelje bio službeno zatvoren. Sa zadovoljstvom je to učinio, obradovavši neuobičajene posjetitelje iz njemu vjerojatno nepoznate daleke europske zemlje, kojima će to ostati vrlo dragocjenom uspomenom na putovanje slabije poznatim prirodnim biserima američkoga istoka.

Požeška brda za užitak

Nada Banović, Požega

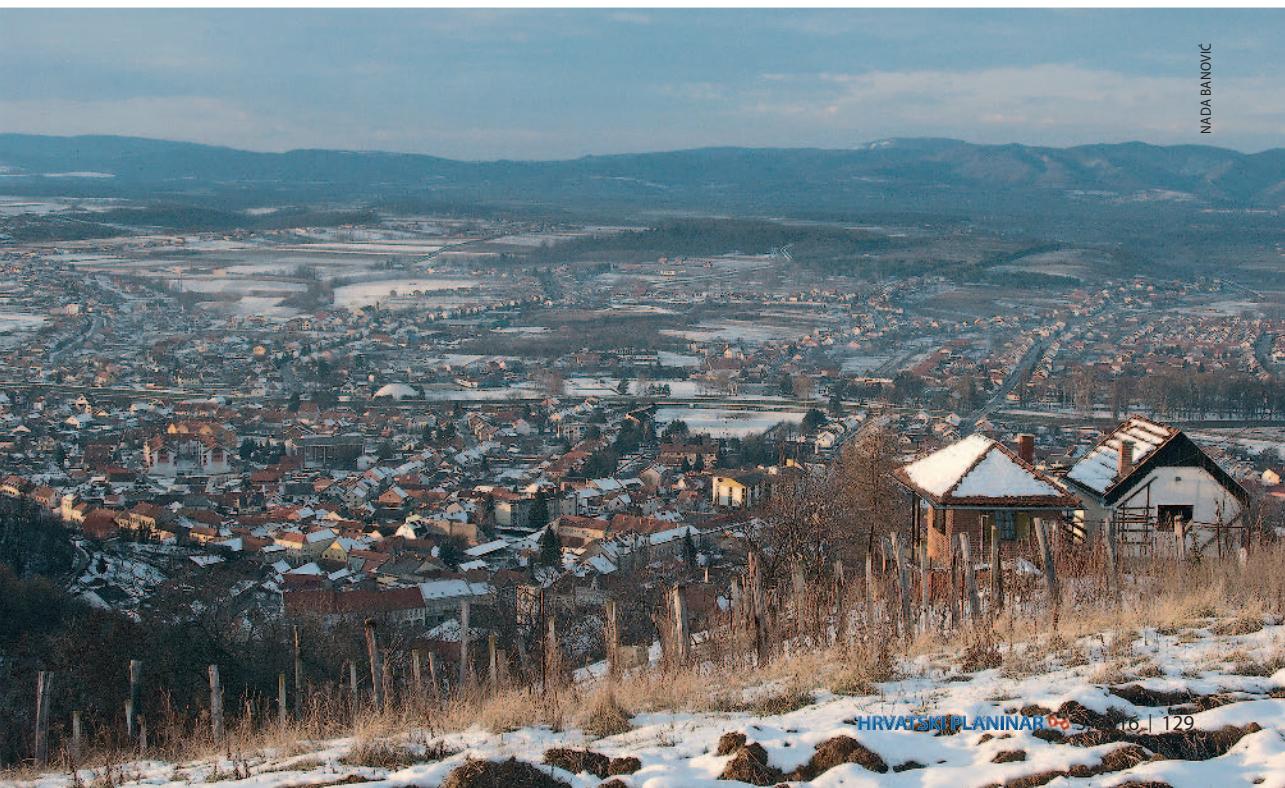
Rijetki su gradovi s čijeg se središnjeg trga za četvrt sata dolazi na brdo, i to na brdo s kojega su vidici beskrajno lijepi. Moja Požega jedan je od onih malih gradova čiji stanovnici imaju sreću uživati u toj blagodati. Dva su gребena, izdanka Požeške gore, koje krasiti spomenuta vrlina. To su Sokolovac i Veliki kamen. Nikako neću reći uzalud divota jer jako mnogo nas Požežana svakodnevno uživa u tim našim gradskim brdima. Neobično ti bude kad na popodnevnom izletu ne sretneš barem desetak poznanika koji tu uživaju svaki dan, kao i ti.

S Trga sv. Trojstva ulicom Kalvarijom uzbrdo do Kalvarije, pa još malo do Lukina zvona. Zvono je postavio grad Požega u čast junaku fra Luki Ibrišimoviću – Sokolu, koji je 12. ožujka 1688., na dan sv. Grgura, bitkom na brdu Sokolovcu istjerao Turke iz Požege, koji su tu vladali od 1537.

Vidik na Požegu s brda Veliki kamen iznad grada

U tursko doba Požega je bila sandžak. O fra Luki Ibrišimoviću pisao je naš pokojni veliki planinar Ivan Jakovina, najviše u knjizi »Kad se digne kuka i motika«.

Od zvona se ide strmo uzbrdo do vrha Sokolovca (330 m). Na vrhu je velik križ, a na zaravanku su klupe za odmor. Cijelim putem od trga do vrha Sokolovca vidik je prekrasan jer ga ništa ne ograničava. Brdo je zasađeno vinogradima, a grad ga je cijelo uredio kao spomen-park pa su tu obnovljeni stari poklonci zaštitniku grada sv. Grguru te sv. Ani i sv. Jeleni, a također i poučne ploče na kojima će posjetitelj naći kartu, povijesne detalje i opise povijesnih likova. Na vikend-kući obitelji Šajnović nalazi se spomen-ploča fra Luki Ibrišimoviću – Sokolu, a kod poklonca sv. Jeleni poučna ploča s posvetom Juliju Kempfu, književniku i osnivaču planinarstva u Požegi, te zemljovidom toga dijela Požeške gore.

NADA BANOVIĆ

Sa Sokolovca se put nastavlja blago nizbrdo, pa opet usponom prema šumi na zapadu. Put nas dalje vodi do ruševina Vrhovačkoga grada (437 m), srednjovjekovne utvrde, jedne od pet utvrda u sastavu planinarske obilaznice »Pet utvrda Požeške gore«.

Na polovici puta od Trga sv. Trojstva do Vrhovačkoga grada pozornost će vam

privući skretanje ulijevo, na jug, prema vrhu Sv. Jeleni. To je zanimljiv borik s kojega se put vrlo strmo spušta na tzv. »Šicanu«, u gradskoj četvrti Jagodnjaku, a odatle se za desetak minuta možete na Seocima uključiti na put koji vodi grebenom Velikoga kamenog. Kružni put Trg sv. Trojstva – Sv. Jelena – Šicana – Veliki kamen – Trg sv. Trojstva požeški je »martinjski put«. Markiran je te ga planinari i šetači vrlo često koriste za kružne šetnje.

S toga će se nam puta pokazati odvojak i skretanje udesno, na sjever, prema vrhu Velikoj kobili (432 m). To je također vrlo zanimljivo brdo, po visini je odmah iza Vrhovačkoga grada. Na njemu je u davnini bio drveni vidikovac s kojega se moglo istodobno gledati i Požešku dolinu i Posavinu.

Od Trga do Vrhovačkoga grada samo je sat i pol lagana hoda. To je šetnica za sve, ne samo za planinare, jer nije zahtjevna, a pruža izvanredno zadovoljstvo zahvaljujući vidicima na sve strane. Na sjeveru su pred vama cijeli Papuk i dio Krndije, na zapadu Psunj, a na jugu se vidi dio Požeške gore sa selima Lazama

Planinari na vrhu Sokolovca

Ploča u spomen na povjesnu pobjedu vojske fra Luke Ibršimovića-Sokola 12. ožujka 1688. kojom je Požega oslobođena turske vlasti

Ćosinima i Lazama Vasinima, kuda vodi SPP i planinarski put do Pleternice. Tamo brdom Starcem završava Požeška gora.

Brdo Veliki kamen ističe se iznad samoga središnjeg dijela grada Požege, iznad Trga. Počinje u Dubrovačkoj ulici i pruža se sa svojim vinogradima sve do sela Seoca i dalje prema selu Gradskim Vrhovcima. Tamo se spaja s glavnim grebenom Požeške gore. Vinogradari ga dijele na dva dijela, Garevicu i Vranovac. Na Veliki kamen može se doći s Trga stubama u Ulici sv. Duha, ulicom Grginim dolom, Gajevom ulicom, Fratrovicom... ne znaš odakle je ljepše, a brzo si na vršnom grebenu koji se od Dubrovačke ulice smjerom sjeveroistok-jugozapad blago penje prema kapelici sv. Vida. Cijelo je brdo obraslo vinogradima, vidik je prekrasan, ništa ga ne remeti. Od kapelice sv. Vida vrijedi nastaviti prema jugozapadu do sela Seoca i odatle u smjeru juga poljskim i šumskim putom do Pavlova dola na SPP-u. Od Pavlova dola podite zapadno do Crkvenih Vrhovaca pa jedan kilometar do Gradskih Vrhovaca, gdje od bunara uza cestu nastavite kratkim pristupnim putom na put Požega – Vrhovački grad. Tim putom možete svoju šetnju

NADA BANOVIĆ

Kapela sv. Vida na
Velikom kamenu

zaokružiti povratkom preko Sokolovca na Trg sv. Trojstva.

S brda Velikoga kamena spuštaju se putovi i na sjevernu i na južnu stranu pa je pristup doista moguć odasvud. Možda je jedan od zanimljivijih onaj ulicom Fratrovicom preko istoimenog izvora, koji izlazi pod sam vrh brda. Na vrhu je markantan telekomunikacijski odašiljač – bez toga ne može. Odatle se također spušta put, strm, ali zanimljiv, na Ulicu sv. Duha, prvu iza Trga.

NADA BANOVIĆ

Članovi HPD-a Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na Viškovačkom gradu

Zanimljivo je da su svi putovi na ta dva gradska brda imenovani i obilježeni smeđim turističkim pločama. Nazvani su Vinogradarski put, Vintaški put, Prosički put, Pudarski put, Grgurevski put, Fratarski put, Anin put, Jelenin put...

Požeška gora na istočnoj strani završava u Pleternici. Tamo se ističe brdo Starac, koje je također vrlo zanimljiv i atraktivan vidikovac na Dilj i Motajicu u BiH te na vinogradarski kraj u podnožju. Prostor između Požeške gore i Dilja iz Pleternice prema zapadu zove se »Pleternička vrata« jer je ravan sve do Nove Kapele.

Krenete li iz Pleternice na brdo Starac pa njime za markacijom na zapad, privući će vas skretanje na sjever do ruševina Viškovačkoga grada, također srednjovjekovne utvrde u sastavu spomenute obilaznice »Pet utvrda Požeške gore«. Vrijedi ga obići i vratiti se istim putom. U nastavku ćete doći u Laze Vasine, pa u Laze Čosine, a odatle na križanje Šabanov orah. S tog mjesta SPP vodi dalje na zapad prema Crvenim Vrhovcima, a na jug-jugoistok prema Lazama Prnjavoru. Iza tog sela možete jugoistočnim smjerom prema izletištu Klašnicama, na jug prema Klikunu, ili na istok prema Jegerovoju livadi, Komorici i Ratkovici. Ondje SPP prelazi Orljavu te nastavlja prema Dilju.

Onima čije se planinarenje završava utiskivanjem žiga u dnevnik obilaznice, neće na tim putovima biti zanimljivo. Onima pak koji znaju doživjeti prekrasan vidik, uživati u blagodatima i darovima prirode, hodati putovima koji nisu zamorni i koji vole čuti pojedinosti iz povijesti Požeštine, bit će itekako zanimljivo. Sve sam svoje goste, planinare i one koji to nisu, provela tim brdima i svi su bili sretni.

Smeđa ploča na Grgurevskom putu

Gračanska piramida

Zdenko Kristijan, Samobor

O d obitelji Franjić iz Samobora primio sam stare planinarske fotografije Adalberta Franjića, vrsnoga samoborskog planinara, koji je 1939. bio tajnik HPD-ove podružnice »Japetić«. Među njima je fotografija drvene piramide, na čijoj poledini piše »Gračanska piramida 10. II. 1931«. O toj zaboravljenoj piramidi nema mnogo podataka.

Gračani su zagrebačko gradsko naselje na južnoj padini Medvednice, na nadmorskoj visini od oko 300 metara. Iz Gračana i susjednoga Gračanskog Dolja vode markirani putovi prema vrhu Sljemenu (1033 m). Kroz Gračane prolazi tramvajska linija od Mihaljevca prema Dolju.

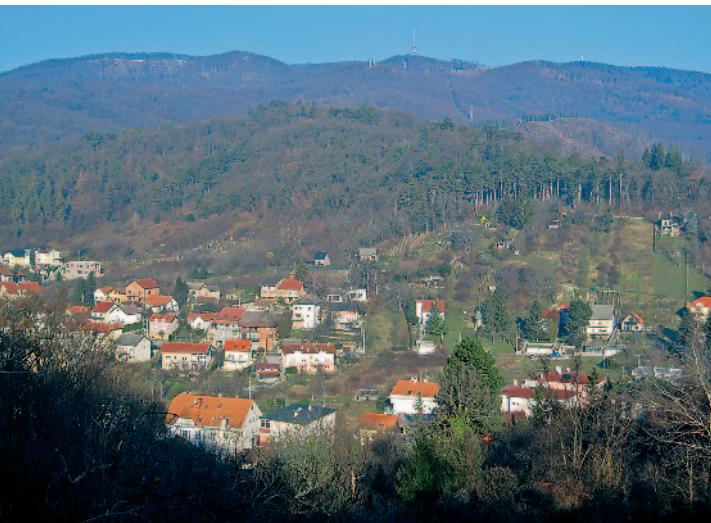
Prof. Domagoj Novosel napisao je »Gračansku kroniku« od 508 stranica, koja je dostupna na internetu. U njoj se o Gračanima može pronaći mnogo podataka. U Gračanima postoji duga tradicija planinarstva pa nije neobično da je tu 2007. utemeljen HPD »Gračani«. Prvi predsjednik društva bio je upravo Domagoj Novosel, od 2007. do 2009.

Gračani i brdo
Rebar na kojem
je bila podignuta
razgledna
piramida

Gračanska
piramida
10. II. 1931.
(iz fotoarhive
Adalberta
Franjića)

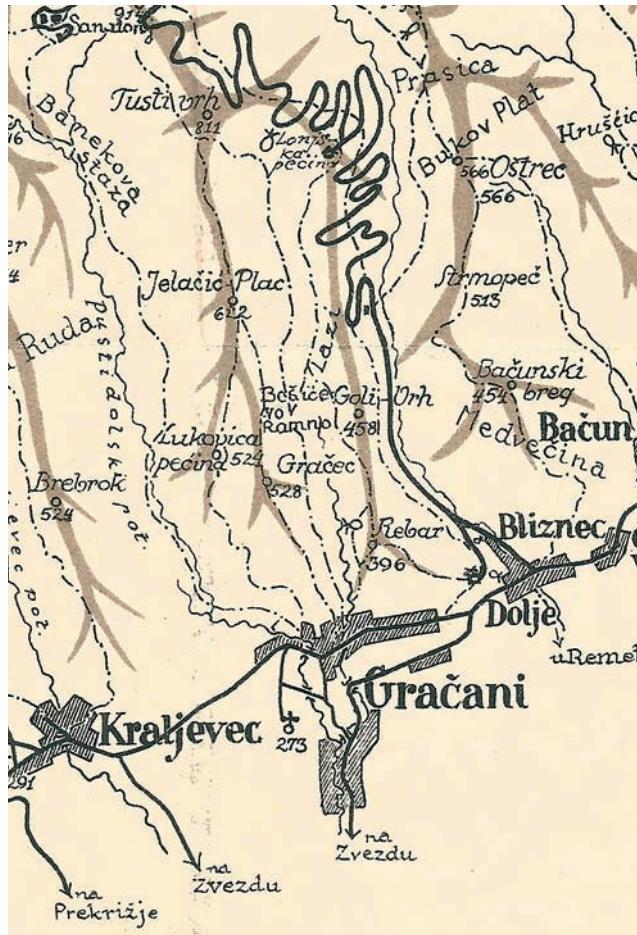

ZDENKO KRISTIJAN

Najstariji pisani trag o razglednoj Gračanskoj piramidi na Rebru iznad Gračana nalazi se u planinarskom vodiču »Medvednica« Branimira Gušića. Taj je vodič od oko 300 stranica izdala 1924. HPD-ova podružnica »Sljeme«. Autor vodiča, dr. Branimir Gušić, bio je poslijepredsjednik »Sljemena«, a 1949. i predsjednik Planinarskog saveza Hrvatske. Na str. 154. njegova vodiča nalazi se opis puta Zvečaj – Gračani – Rebar – Lazi – Lonjska pećina – Črešnja – Plan. kuća, 1 ½ h. U opisu staze nakon Gračana stoji: »Desno stazom po hrptu (ne d. dolje) lagano uzbrdo do drvene piramide na vrhu Rebra, 3'. S piramide prekrasan pogled na Medvednicu i savsku nizinu«. Na kraju je vodiča planinarska karta u kojoj je ucrtana kota Rebar (396 m) i lugarnica pod Rebrom, danas ruševina nekad poznatog restorana »Vila Rebar«. Restoran je izgorio u studenome 1980. i više nije obnavljan.

Dr. Željko Poljak (1926.) bio je kao dijete na Rebru. Zaravan oko piramide

Isječak iz zemljivođa Dragutina Paulića priloženog Gušićevom vodiču »Medvednica« (Zagreb, 1924.) na kojem je označen vrh Rebar

ZDENKO KRSTUJAN

bila je omiljen cilj izletnika i planinara, koji su do Rebra pješačili iz Zagreba jer javnog prijevoza nije bilo. U drugom izdanju svoga vodiča »Medvednica« (1970.) dr. Poljak opisuje varijantu od Dolja preko »Vile Rebar« na obronku Varoškog Rebra do Leustekove staze, spominjući da su »na vrhu 395 m ostaci predratne piramide«.

Planinar i liječnik dr. Berislav Banek odrastao je u Gračanima. Sjeća se da su mještani za piramidu na Rebru govorili »mala piramida«, za razliku od »velike piramide« na vrhu Sljemena, koja je 1960. preseljena na Japetić. Njegov otac Mirko Banek (r. 1919.) bio je kao mladić na »maloj piramidi« i sjeća se da je piramida razmontirana 1941. I danas se vide četiri betonska temelja piramide.

Tunel u Gračanskom Dolju – početna točka mnogih planinarskih izleta na Medvednicu

Kameni temelji
nekadašnje
razgledne
piramide na
vrhu Rebar kod
Gračana

Godina izgradnje piramide nije poznata. Prof. Novosel spominje u kronici da su učitelji škole u Gračanima za vrijeme Prvoga svjetskog rata vodili đake na izlete na malu i veliku piramidu, te u Zagreb. Iz toga možemo zaključiti da je piramida izgrađena u vrijeme Austro-Ugarske.

Danas preko Rebra vode dva markirana puta, ali ni jedan od njih ne vodi preko kote 396 m. U karti HGSS-a »Medvednica« označena je samo »Vila Rebar«, a u SMAND-ovoju su karti upisani

Varoško Rebro i kota 396 m. Leustekov put (br. 14) vodi iz Gračana zapadnom padinom Rebra i dalje preko Adolfovca do Stare lugarnice podno Činovničke livade. Put br. 17 je kratak, vodi od posljednje tramvajske stanice u Dolju pa iznad tunela istočnom padinom Rebra i spaja se s putom br. 14.

Tko želi na vrh Rebar treba krenuti stazom br. 17 ulicom Nad tunelom, pa putom do ruševne kuće na kojoj piše »Aviokarte«, tamo skrenuti lijevo i nastaviti cestom 200 m do ostataka »Vile Rebar«, 10 minuta od tramvaja. S lijeve strane temelja »Vile Rebar« vodi uzbrdo nemarkirana šumska staza kojom se za pet minuta stiže do vrha. Vrh Rebar mala je zaravan usred šume na kojoj je drveni stol s klupama i četiri betonska temelja nekadašnje piramide. Od Dolja do vrha Rebra ima 15 minuta hoda.

U prostornom planu Parka prirode Medvednica iz 2014. predviđeno je pet lokacija na Medvednici za postavljanje razglednih piramida, a jedna je od njih »iznad vile Rebar«. Vrh Rebar dobro je mjesto za izgradnju nove piramide, s koje bi bio dobar vidik na Medvednicu i Zagreb.

Klape za odmor
na vrhu Rebar, uz
ostatke piramide

Otok Unije

Gojzericom po jadranskim otočićima

Vanja Radovanović, Zagreb

Prošle 2015. godine, moja je obitelj zajedno s našim prijateljima, povodom Uskrsnih blagdana posjetila još jedan od malih jadranskih otoka bez automobilskog prometa. Na žalost, mojom krivicom ovaj tekst dolazi do vas tek u vrijeme Uskrsa 2016., ali vjerujem da će vam svejedno biti zadovoljstvo pročitati ga i možda vas zainteresirati da i sami podete našim stopama. A možda ste tim stazama već i kročili? Ovoga je puta riječ o otoku Unije, jednom od poznatijih malih otoka!

Na Jadranu ima mnogo otoka koji se nalaze »na prvoj liniji pučinske fronte«, no ni jedan od njih osim Unija nema naselje koje otvoreno gleda prema pučini. Unije su također poznate po svojem zrakoplovnom uzletištu – to je jedini otok čija su djeca neko vrijeme u školu išla zrakoplovom! Zanimljive su i po za nas neobičnoj zaravni na južnom dijelu otoka na kojoj se prije dvadesetak

godina čak uzgajao kukuruz. Poznate su i po kultnom statusu koji otok uživa među svojim redovnim posjetiteljima.

Nakon šest Uskrsa koje smo obilježili na privlačnim otočićima (2010.: Ilovik, 2011.: Silba, 2012.: Ist, 2013.: Kaprije, 2014.: Drvenik Veli, 2015.: Unije) jednoglasni je sud sudionika da Ilovik i Unije dijele prvo mjesto što se tiče otočne atmosfere i zanimljivosti šetnji koje se nude. Zašto? Čitatje dalje!

Kako se čini, Uskrs posljednjih godine ne može proći bez kiše, snijega i zahlađenja. Prošle godine, na putu za Veli Drvenik, snijeg nas je pratio kroz Liku dok su nam dani na otoku bili praćeni uglavnom jugom, a ove smo godine, za promjenu, snijeg uz cestu umjesto u Lici gledali u Gorskom kotaru, dok su otočni dani prošli u znaku bure i, naravno, hladnoće. Ali, krenimo redom!

Klifovi rta Hartine

VANJA RADOVANOVIC

Vremenska prognoza nije bila povoljna – desetak dana prije praznika ona se ustalila oko oštrog zahlađenja i olujne bure i jedino što se do samoga Uskrsa mijenjalo bila je predviđena količina oborina: od najavljene velike kiše i općeg potopa ostalo je samo lagano curkanje. Već smo doživjeli predviđanja koja se najčešće nisu ostvarila, ali smo se, kako bismo bili spremni na sve, opremili kao da idemo na alpske vrhunce, a ne na šetnju uz morskou obalu: ponijeli smo jakne, zimske kape, šalove, rukavice... I... na kraju je sve bilo i upotrijebljeno!

Na put nas je krenulo 17 (10 odraslih i 7 djece) i to u petak rano ujutro, još prije 7 sati. Nismo si htjeli priuštiti jurnjavu u zadnji čas pa smo ciljali trajekt iz Valbiske u 9:15 koji omogućuje da se do Malog Lošinja stigne prije 11 h. To bi trebalo biti dovoljno kako bismo bez žurbe još obavili posljednju kupovinu i uhvatili brod koji u 13:30 isplovljava prema Susku i Unijama. Doduše, ono drugo vrijeme, meteorološko, nije nam dopustilo uživanje u suncu i lijepim vidicima na zasnježeni Velebit i brda u zaledu Rijeke. More je bilo blago valovito, uz poneku burnu krijestu, no ništa uzbudjenja vrijedno, a tijekom dana se toliko uzburkalo da je postalo jasno kako nas do Unija čeka »bumpy ride«. Nije to bila neka nevjerojatna plovidba, no vjetra i valova je bilo više nego dovoljno pa smo se do Suska izvaljali sve u šesnaest. Na Susku je iskrcana većina putnika i robe, a od tamo ima još sat plovidbe do Unija.

Na pristaništu već nas je čekala »gazdarica« Sanja s kojom smo dogovorili smještaj. Njezin je

otac traktoričem došao po naše stvari (koje su napunile gotovo cijelu prikolicu), a povezao je i djecu koja su se časkom popela povrh prtljage.

Lijepo vrijeme i sunce iskoristit ćemo da se odmah prošetamo do stijena kod rta Hartine koje se vide još iz daljine, s broda. Do tamo nas za 45 minuta vodi lijepa staza koja je čak i markirana, prvo starim žutim markacijama, a zatim i novim, ubičajenim planinarskim. Iznad stijena, po starom otočnom običaju, nalaze se vojne »instalacije« – bunkerji i narušeni artiljerijski položaji. Na sreću, ne ometaju puno ljepotu krajolika i uživanje u pejzažu. Sunce blješti preko pučine točno u nas i atmosfera je gotovo ljetna, idilična... no, to su bili jedini trenuci izleta koje je barem dio nas proveo u kratkim rukavima.

Nakon runde naslikavanja, sunčanja, tamanjenja zaliha čokolade i jabuka krećemo natrag,

Planinarska markacija

VANJA RADOVANOVIC

ovaj puta stazom kroz zelenu i grmljem obraslu udolini Draga koja nas za 20-ak minuta vodi do uvali Maračol, najsigurnijeg sidrišta na otoku (luka pored mjesta je izložena zapadnim i sjevernim vjetrovima). U njoj se nalaze i dva kurioziteta: kameni mostić preko završetka uvali (koji kolskom putu omogućuje nastavak prema uvali Podkujni) te napuštena zgrada prvobitno sagrađena za tvornicu ribljih konzervi koja je na otoku djelovala od 1900. do 1964., a kasnije je korištena za vojne potrebe. Sada je prazna i opustošena, no prema dekoracijama na zidovima zaključili smo da se povremeni stanari bave umjetnošću. Kasnije smo doznali da ju tijekom proljeća i ljeta koriste volonteri iz udruge »Obala naših unuka« koji dobrotoljnim radom čiste otočne obale od smeća i organiziraju kreativne radionice. I zaista, što se tiče obalnog smeća, Unije su puno čišće od svih drugih otoka koje smo posjetili – osim Ilovika, na kojemu mještani sami organizirano čiste obale svojeg, od Unija podosta manjeg otoka.

U uvali se ne zadržavamo dugo jer je već počelo hladiti, a i glad nas tjera za stol, na kojem nas je nešto kasnije dočekao velik lonac pun cušpajza. Nakon takve večere lako je nastaviti s pričom do kasnih sati.

Na ovome mjestu treba spomenuti i priču o naručivanju kruha. Naime, na otoku postoji pekarnica u vlasništvu općine Mali Lošinj gdje se peče kruh koji treba naručiti dan ranije. Na njezinim vratima su dva telefonska broja i uputa da se može naručiti telefonom ili tako da ostavite papirić s narudžbom u kasliću pored vrata. Nazovem prvi broj – nema odgovora. Nazovem drugi – ni tu nema odgovora. Pogledam kaslić – unutra paučina, papirići u njega već dugo nisu ubačeni. Pogledam po susjedstvu i spazim starijeg gospodina. Pitam ga za pekara, a on mi pokaže na plavu kuću 100 metara dalje i kaže da odem tamo, jer tamo on živi. Dvorište je zaključano, no vrata i prozori bili su širom otvoreni. Vičem jednom, dvaput, triput... no nitko se ne odaziva.

Upućujem se do dućana gdje mi trgovac govori da se kruh zapravo naručuje na treći broj, koji nije napisan na vratima... i zaista, tako je i bilo. Kod preuzimanja kruha sljedećeg jutra iznenadio sam se kako je malo kruha ispečeno – na policama je bilo tek 25 štruca kruha od kojih je nama išlo pola količine. Prodavačica iz pekarnice kaže da mnogi stanovnici Unija kupuju jeftiniji kruh u Lošinju pa ga zamrznu. Eto, očito nema ništa od podrške lokalnoj ekonomiji.

U subotu ujutro dočekuje nas namrgođeno nebo. Nakon što smo pokupili dan prije naručeni kruh prolazimo krug po selu, obilazimo crkvu, groblje i plažu te se zatim, tjerani vjetrom i sve jačom kišom, vraćamo natrag u kuću. Ostatak dana provodimo unutra, uz trač-partiju i tečaj preferansa i bele za dječje početnike, a popodne uz igru asocijacija koja je u posljednje vrijeme postala najomiljenija zabava za djecu i odrasle, tako da su sada uz odrasle »autore« i djeca navalila s kreacijama svojih pitalica.

Predvečer kiša prestaje pa poduzimamo večernju šetnju uz obalu do tzv. Prve uvale. Do uvale se stiže širokom stazom za 20-ak minuta, a markacija vodi i dalje, uskim zaraslim putom uzbrdo, do spoja sa stazom prema Hartini i još dalje, na vrh

Križ. Inače, dno te uvalice je jedino mjesto na otoku na kojem postoji PRAVA šumica – ostatak otoka je uglavnom obrastao nižom ili višom makinjom u kojoj se tu i tamo na zaštićenim mjestima nalazi poneko drvo. I ovdje se vide tragovi vojske (metalni stupovi nekadašnje ograde). Ipak, zbog sumraka i tmurnog vremena ne upuštamo se u detaljnija istraživanja.

Tijekom noći zapuhala je bura... i to ne bilo kakva. Već rano ujutro čuo se zvižduk vjetra u krošnjama borova pored naše kuće, a zabijelila se i pučina. Tijekom dana valovi su sve više i više ispunjavali uvalu ispred mjesta tako da je ugodaj izolacije i »otoka nakraj svijeta« bio potpun. Teško je zamisliti da bilo koji brod isplovi po ovakvome vremenu.

Mi smo usprkos tome »isplovili« u taj uskršnji dan – poslali smo »izaslanike« na misu u crkvu (prisustvovalo je 30-ak mještana), a nakon toga smo svi grupno krenuli preko ravnog dijela otoka prema svjetioniku. Taj smjer, iako ucrtan na turističkoj karti, nije označen, no pogled na staru »specijalku« iz 70-ih godina brzo otkriva da se najprije trebamo prošetati do »aerodroma« (livade koja služi kao uzletište) i zatim se prateći kolske putove uputiti na suprotni kraj plodne zaravni.

Tik uz rub sela su vrtovi i, čini se, u njima uspijeva puno toga, tamo su čak i dvije oveće lokve. Nakon njih je groblje, malo iza njega uzletište, a pored i iza njega carstvo ovaca. Ovaca ima više od stotinu, raspršenih u manja stada, i čini se da im ide dobro, jer su livade vrlo zelene i sočne.

Dok hodamo preko otvorene zaravni s tek ponekim manjim stablom, bura nas sve jače »šamara« svojim udarima. Naše omladince to sve odlično zabavlja tako da smisljavaju kako se poigrati s vjetrom puštajući šalove i jakne kao zmajeve. Nakon pola sata hoda stižemo do svjetionika, okruženog valovima koji se lome na sve strane. Svjetionik sada radi automatski, bez posade, a zgrada je napuštena i zapuštena. Pa ipak, ovo mjesto pruža doživljaj sjevernih mora i oceana... izgleda, recimo, kao Škotska u jesen.

Nakon proučavanja zgrade, valova i svega drugog oko svjetionika upućujemo se dalje obalom. Uzduž travnate padine fijuće vjetar, međutim mi koji šetamo obalom, koja je 3-4 metra niža od zaravni, pošteđeni smo najjačih udara pa je šetnja ugodna. Usput nailazimo na puno morskih spužvi koje je izbacilo more, zanimljivih grana, smeća svih vrsta (bit će posla za udrugu i ove godine!), ali smo uočili i zanimljive mozaike zemlje i šljunka u škrapi iznad obale.

Treba nam gotovo sat vremena do uvale Vrulje (tu smo napravili odmor uz čokoladu, voće i sjemenke) i još 20-ak minuta dalje do sljedeće manje uvale. Tu napuštamo zavjetrinu obale i vraćamo se do apartmana na ručak (znate već: bunceki, jaja, luk itd.). Isprva nam se činilo da će

hod kroz nisku i trnovitu kupinu biti mučan, no ubrzo pronalazimo usku stazicu, a zatim i tragove striženja ovaca (klupica na koju se posjednu ovce te hrpu stare vune). Malo dalje izlazimo na široki kolski put uz rub grmlja. Nakon 15-ak minuta put nas vodi pored otužnog betonskog zdanja gdje stoje parkirani poljodjelski strojevi (vjerojatno ostatak iz vremena krajem 80-ih kada se tu sijao kukuruz u režiji »Jadranke« iz Malog Lošinja – bio je to možda najveći pokušaj oživljavanja poljoprivrede otoka). Odатle se do mjesta stiže za dalnjih 20-ak minuta.

Nakon ručka i odmora poduzimamo novu šetnju. Puni entuzijazma upućujemo se prema vrhu otoka, no orkanski vjetar i hladnoća ograničavaju naš doseg samo do mosta u uvali. Promatramo kako za udara bure vjetar tjeru vodu ispod mosta na jednu stranu, a kada vjetar oslabi onda plima gura vodu na drugu. Razgledavamo podrobnije i napuštenu zgradu tvornice te fotkamo murale po zidovima... to nam je dovoljno za taj dan.

Idućeg jutra probudili smo se pogleda uprtog na pučinu: je li vjetar oslabio, hoće li brod doći po nas? Dan prije niti katamaran niti brod nisu pristali na Unije. Prognoza obećava slabljenje vjetra i ugodnije popodne, dakle, naš brod koji pristaje u 14:40 trebao bi doći po nas. A do tada... Do tada smo pakirali stvari. Doručkovali. Pa još malo pakirali.

Vjetar je još uvijek jak, bijele krijeste valova vide se duboko u zaljevu. Nema veze, idemo u šetnju na sjeverni (brdski) dio sela, odakle se pruža prekrasan vidik na selo, otok, pučinu. Klik-klik-klik, svi fotkamo, to su najljepše fotke čitavog izleta. Pronalazimo stazicu koja vodi na brdo iznad sela gdje se nalazi antena. Idemo prvo do križa od kojeg je super vidik, a nalazi se malkice u zavjetrinu pa se tamo može malo zastati i skloniti od jake bure. Slijede fotkanja – obiteljska, zajednička ... a onda idemo dalje, do same antene. Uf, što nas je tada propuhalo! Grebenski put je otvoren vjetru koji nas baca na sve strane. Izvaljujemo se u zavjetrinu među grmljem. Opet malo čokse, keksa, jabuke, odmor, pogledi na jug iz zavjetrine. Ali, treba ići nazad...

Dosadno je ići istim putom pa se odlučujemo slijediti stupove dalekovoda. Ima ih samo 8 do sela. Ali, stupovi vode točno posred gustog grmlja s čempresom, borovicom pa krivudamo uokolo i, tražimo prolaze. Dva smo puta već skoro odustali,

Šetnja ususret buri

ali sam opet našao prolaz i za 20 minuta bili smo u selu. A na ulazu u selu – jedna dobra i jedna loša vijest. Dobra vijest – pronašli smo gniazdo patkica koje veselo plivaju po moru. Loša vijest – u tom dvorištu uz patkice raste i gustiš prepun pajasenovih stabala, agresivne biljne vrste koja je već preplavila mnoge druge otoke (npr. Silbu), dok smo je na Unijama vidjeli samo u tom dvorištu... i nadam se da se neće uspjeti proširiti.

Stižemo do apartmana. Slijedi čišćenje. Vjetar je oslabio – hurrra! Sve smo sredili, spakirali, iznijeli van ... zbilja smo gosti kakve svaki domaćin samo poželjeti može! Dolazi naša gazdarica, s njom tata i traktor... baš na vrijeme za brod. Brzo stižemo do luke, pozdravljamo se, utrpavamo stvari u brod i za deset minuta već isplovljavamo. Početak je bio drmusav, no brzo smo ušli u dobar kurs, s vjetrom u krmu, i brod je plovio glatko (uz nas je na brodu samo još 5 putnika). Klinci su inzistirali na asocijacijama pa je većina nas sišla u potpalublje, u salon... i vrijeme je brzo prošlo. Na Susku je ušlo još 30 ljudi, a mi taman na ulasku u lošinjsku luku odigrasmo sve zagonetke!

Iskrčavanje, sunce... na autima prašina, u njima toplo, a vani već pomalo svježe, pola 5 je.

Vozimo prvu rundu do Osora, tamo krećemo u šetnju, a u jedinom kafiću u mjestu ne puštaju nas u WC bez konzumacije... dabogda se i oni tako jednom sreli s nedostupnim WC-om! Nismo ostali dugo, krećemo dalje za Merag... a tamo puše li puše, pušeeeeeee, ledeno. Ali, trajekt u 19 stiže, dosta nas je na njemu, svi se zgurasmo u salon, taman smo okupirali jedan čošak gdje stane svih nas 17-oro! Brzo stigosmo i u Valbisku, samo smo još 2 sata i frtalj od kućnog praga, kreveta, kupao-nice... i kraja praznika. Na žalost!

Za kraj, još dvije zanimljivosti:

- Naš dolazak na otok (17 osoba) povećao je broj ljudi na otoku gotovo za četvrtinu – rekli su nam da na otoku stalno živi oko 80 ljudi, od toga 30-ak »fetivil«, porijeklom s otoka, dok su ostali doseljenici.
- Postavljanje šarenih markacija pokrenuo je oko 2000. mještanin Gianni Banić nakon smrti svojega sina, a te su markacije ovjekovječe i na turističkom letku iz tog vremena. Planinarske markacije postavljene su desetak godina kasnije na inicijativu iz Malog Lošinja.

Jedan je Velebit

Željko Vinković, Bjelovar

Velebit je u mojoj srcu uvijek imao posebno mjesto. »Naravno« da je prvi društveni izlet koji sam vodio bio na Velebit, a već je deset godina prošlo od tada. Pokušavam složiti fragmente iz te 2006. godine, iz svojih vodičkih početaka. Prelistavam sličice sedamnaestero planinara koji su imali hrabrosti da mi se povjere na putu na Visočicu, Metlu, Ljubičko brdo, Laktin vrh i Lisac. Sjećanja mi olakšavaju zapisi i brojne fotografije. Ovogodišnjim trinaestim izletom nakon deset godina zaokružujemo sliku cijelog Velebita.

I ovaj se put prijavila Dora, moja velebitska veteranka. Bez nje mi je teško zamisliti polazak. Da bismo zatvorili cijeli krug, trebamo još posjetiti Debeli kuk, Stapinu i Kamenu galeriju. Šećer na kraju! Za bazu odabiremo Stap, travnati dolac okružen kukovima. Budući da je produženi vikend,

iz opreza nosimo šatore jer bi Tatekova koliba mogla biti zauzeta. Najava vrućeg vikenda i nošenje šatora smanjilo je broj zainteresiranih, samo nas je sedmero. Raspoređujemo se u dva auta. Osim moje velebitske veteranke, odvažile su se još dvije dame, Dijana i Ivana, kojoj je to prvi put. Muški kvartet činili su Darko, Dražen i dva Željka.

Petak popodne koristimo za putovanje do Ljubotića, polazne točke našeg uspona. Predvečer, natrpani kompletnom opremom, krećemo od posljednje kuće Ljubotića u još uvijek usijani kamenjar. Stazom preko Zagona treba tri sata uspona, što znači da ćemo na Stapu biti s prvim znacima noći. Zbog velike vrućine, krećemo se nešto sporije no što smo planirali. Do zaselka Zagona stižemo za sat i pol, umjesto za sat, a završni dio puta pretvara se u noćni uspon. Nakon četiri sata uspona pod svjetlima naglavnih svjetiljki stižemo na prostrano dno Stapa. Tatekova je koliba na našu sreću prazna i nema potrebe za postavljanjem šatora.

Ekipa sastavljena pretežito od velebitskih »novajlja«, u odnosu na veterane, Doru i mene, drži se poletno nakon napornog putovanja i polunoćnog uspona. Brzo se raspoređujemo po skloništu i bez mnogo razgovora tonemo u san.

Ujutro prije šest sati budi nas zvuk »šššš...«, Draženovo tjeranje puhova, koji radoznalo izvriju s greda. Provjeravamo stanje vode u uskoj šilji. Ima je dovoljno za piće i umivanje. Ubrzo otkrivamo da ipak nismo sami na Stapu. Naime, nedaleko od Tatekove kolibe u šatoru je prespavala skupina čeških planinara. Čuli su kad smo došli, iako mi njih nismo primijetili. Znatiželjnici iz naše ekipa »našli su« plinsko kuhalo i boce mineralne vode te sve odnijeli u sklonište misleći kako je to ostalo nekome od prijašnjih gostiju. Bili su iznenađeni kad su se ujutro na doručku pojavili Česi. Da stvar bude smješnija, naši su opominjali Čehe neka ne troše previše plina na kuhalu, koje je zapravo – kako smo poslije shvatili – bilo njihovo! Što li su ljudi pomisli o nama! Nakon tih susreta s puhovima i Česima bilo je vrijeme da krenemo planinariti.

ŽELJKO VINKOVIC

Ispred Tatekove kolibe

S noge na nogu, uz stalno zastajkivanje, trebala su nam dobra dva sata do Debeloga kuka (1269 m). Vedro vrijeme podarilo nam je široke vidike prema moru, Panosu, šumovitom dijelu Jelove ruje te prema Stapini, najvećem kuku južnog Velebita, i dalje prema Rujnu. Još uvijek ugodno, ne prejako sunce, namamilo nas je na sunčanje pa se dugo zadržavamo na vrhu. Dio ekipe za silazak je odabrao dužu i zahtjevnu stazu preko Velikog Čučula, koja zahtijeva i malo penjačkih vještina. Iako staza većim dijelom vodi hladovinom, na izlaznom, poluosunčanom, travnatom dijelu nailazimo na poveću zmiju. Nastojeći je zaobići, preplasili smo je te se brzo zavukla pod kamen.

Desetak minuta prije Tatekove kolibe skrećemo sa staze prema prirodnoj kapelici na otvorenom, posvećenoj sv. Antunu. U stijeni je njegov kip, a ispred njega mali oltar za služenje mise. Izmolivši se, zatražili smo blagoslov za sve planinare ljubitelje Velebita.

Bliži se 13 sati pa žurimo u sklonište jer sunce već žestoko prži. Nakon ručka, za najveće vrućine, dopustili smo si poduzi odmor, koji je

većina iskoristila da malo odrijema. Za popodne je bio predviđen uspon do Stipline, najmarkantnijega kuka u široj okolini. Ta se stijena nalazi na istaknutom travnatom dijelu pa samim time još izdaleka dobiva na veličini i moći. Smještamo se na stijeni nasuprot kuku i fotografiramo na sve moguće načine.

Bez previše žurbe vraćamo se do skloništa, a prije sna ložimo vatru u kamenom ograđenom ognjištu. Puni dojmova i priča povlačimo se na spavanje. Nismo, međutim, predvidjeli koncert puhova koji su se zavukli u metalni ormari. One plitkoga sna čekala je još jedna noć nadmudrivanja s puhvovima.

Nedjeljno jutro. Svi su se rano probudili i nestrpljivo čekaju posjet Kamenoj galeriji. Do odvajanja markacije za Kamenu galeriju hodamo trasom Velebitskoga planinarskog puta, a stizemo za sat i pol. Na odvajanju ostavljamo ruksake i ubrzo ulazimo u čudesan stjenovit labirint. Malen prostor prepun je stjenovitih fenomena koje je otkrio planinarski »car« Slavko Tomerlin Tatek i dao im prikladna imena. U kraški svijet stijena

ulazimo kroz Zlatna vrata, koja nas vode do Zmajevog hrpta, a zatim preko opasno ušljene Terase noževa idemo do Žapca Ponča. Nastaviti se može lakšom varijantom, no mi biramo ljepšu kroz Klanac klin, iskušavajući svoju planinarsku spremnost i vještine. Prvo se kombinacijom sajli, klinova i ljestava spuštamo u vlažan i sklikzak klanac, da bi nas na drugoj strani dočekalo zahtjevno penjanje.

Nakon obilaska Kamene galerije nastavljamo trasom VPP-a kroz šumu do križanja iznad Medinog dolca. Tu skrećemo desno i kroz kamenjar stižemo u područje Sinokosa. Sunce je u svojoj najvišoj točki, nemilosrdno prži, pa radi odmora na Bilom Sinokosu tražimo zaklon uz jedan suhozid. Odmah skidamo s leđa preteške ruksake, a i glad je učinila svoje. Najednom, mrtav hladan, kao da je to najnormalnija stvar na svijetu, Dražen upita: »Jel' ono poskok?« Bio je to mladi poskok, zavidne ljepote i veličine, koji je nastojao što brže nestati ispod kamena. To nam odjednom »vraća

snagu« i brzo nastavljamo put napeto pazeći da ne naletimo na nove poskoke.

Postupno nas sustiže umor pa se redaju pitanja, a najčešće ono: Koliko još ima? Nervozu pojačavaju slabo uočljive markacije na spuštanju prema zaselku Ranjevcu. Po stanju napuštenih livada i dolaca reklo bi se da život polako napušta taj zaselak, a nas su »napustile« – markacije. Nastavljamo makadamskom cestom pa barem ne trebamo biti napeti zbog poskoka. Makadam nas vodi do spoja s planinarskom stazom iz smjera Zagona. Sada znamo da je pred nama još sat vremena spuštanja.

Taj završni spust svima se odužio. No, kako to obično biva, poslije napornog silaska te osvježenja i presvlačenja, svi živnu i umor nestane kao rukom odnesen. Započne odmah slaganje slika u glavi i prisjećanje na sve lijepe trenutke što smo ih doživjeli na Velebitu tijekom prekrasnog izleta. I kao što naši planinari znaju reći: mnogo je prekrasnih planina, ali jedan je Velebit.

Izlet na Kozjak za trajno sjećanje

Iskustvo slijepog planinara

Željko Brdal, Zagreb

Za one koji ne znaju: Hrvatska planinarska obilaznica (HPO) glavna je i ujedno najpopularnija planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Njome upravlja Hrvatski planinarski savez, a otvorena je 14. svibnja 2000. prigodom proslave 125. obljetnice organiziranog planinarstva u Hrvatskoj. Prvo izdanje dnevnika HPO-a imalo je 135 kontrolnih točaka i četiri stupnja priznanja. Od tada do danas broj kontrolnih točaka je povećan, tako da ih sada ima 154, a grupirane su u 20 planinarskih područja.

I sada dok tipkam ovaj članak, siguran sam da bi me HPO mimošao u životu da se kći Nika

nije upisala u Osnovnu školu Zapruđe, i to baš u razred učiteljice Duške Marčić Svilar te se učlanila u planinarsku sekciju »Gojzeki«, koju vodi Alan Čaplar. Posebnost je »Gojzeka« da na planinarske izlete idu i roditelji, pa smo tako krenuli i supruga Vlasta i ja. I krenulo me planinarenje.

Moje druženje s HPO-om službeno je počelo 28. listopada 2012., malo iznad planinarskog doma »Željezničar« na Oštrcu, u Samoborskom gorju. Na vrhu Oštrca (752 m), na koji sam se tijekom Sudnikova pohoda popeo u društvu Davora Oršanića, Mladena Stankovića i Ivana Kobeščaka, saznao sam za mogućnosti koje nudi HPO. Tada

Uspon po burnom vremenu prema Birnju

DRAŽEN GRIZEU

nisam ni slutio kamo će me sve odvesti taj mali plavi planinarski dnevnik, ali sada znam da sam zahvalan toj knjižici na svim obiđenim vrhovima. Još sam više zahvalan na putokazu prema onim vrhovima koji čekaju da ih obiđem.

Zahvalan sam i Hrvatskom planinarskom savezu, što mi je 2014. godine, umjesto da mi ju pošalje poštom, brončanu značku uručio na svečanoj dodjeli priznanja obilaznicima HPO-a. Na temelju uvida u moj planinarski dnevnik, Komisija za planinarske puteve utvrdila je tada da sam obišao 10 planinskih područja i ukupno 28 kontrolnih točaka. Time su bili ispunjeni uvjeti za brončanu značku HPO-a broj 993! No, to nije bilo sve od HPS-a te godine. Izvršni odbor HPS-a prepoznao je uložen trud, veliku volju i upornost te mi je za uspješno izveden uspon na Dinaru, redovno planinarsko djelovanje, pisanje u »Hrvatskom planinaru« i promociju planinarstva u pisanim i elektroničkim medijima dodijelio posebno priznanje za 2014. godinu.

Nakon bronce slijedi, naravno, srebro, a i ova brončana značka i ovo priznanje dali su mi dodatan poticaj da krenem u pohod na srebro. Planiranje je jedno, a život nešto sasvim drugo pa me je tako taj isti život prisilio da više od pola godine ne obuvam gojerice.

Brončanu 2014. planinarsku godinu zaključio sam s 28 obidenih vrhova te mi ih je za srebro bilo potrebno još 22. Lagano, izlet po izlet, i stigao sam u studeni 2015., s ostvarenih 48 vrhova i 14 planinskih područja. Drugim riječima, jedno područje i dva vrha HPO-a dijelila su me od srebrne značke. Bilo je to tako blizu, a ujedno i tako daleko jer je studeni lagano curio iz kalendarja. Razasao sam e-poštu svim svojim planinarskim prijateljima i svi su jednoglasno rekli da su na raspolaganju. U mislima sam imao nekoliko varijanti, od kojih ovdje navodim samo dvije »najlude«.

Prva je zamisao bila odlazak do Baških Oštarija i uspon na Ljubičko brdo. Laganica, reći će svi koji znaju o kakvom je usponu riječ. No, Ljubičko brdo bilo je krajem studenog 2015. pod snijegom, a snježni Velebit nije najpoželjnije mjesto za planinarenje. Pa ipak, čak i za jedan takav pustolovan planinarski pohod našlo se nekoliko zainteresiranih planinara pustolova. No, rizik je bio prevelik.

Okrenuo sam se sljedećoj opciji, koja mi je također pružala mogućnost prolaska jednog

planinarskog područja. Za nju sam od najbliže rodbine dobio uputnicu za kontrolu glave i opasku: lud ti – luda trasa: avionom do Dubrovnika pa na vrh Sniježnicu i avionom natrag. Od te su me varijante odvratile okolnosti: vremenska prognoza, kratak dan, a ponajviše cijena avionske karte za mene i videću pratnju.

Iako sam bio u vremenskoj stisci, nisam htio odustati sve dok je postojala i mrvica vjerojatnosti da ostvarim cilj, pa sam tako vrtio dnevnik HPO-a uzduž i poprijeko. Alan Čaplar predložio mi je treću varijantu, koja je nudila potpuno ostvarenje – dvije kontrolne točke i jedno područje. Posebnu zahvalnost dugujem Josipu Marinu iz HPD-a »Mosor« za savjet, a zatim i za pomoć u realizaciji izleta. Zahvalan sam i dvjema mosorašicama, Merien Ilić i Mariji Bilić, koje su bile nezamjenjiv dio ekipe na tom izletu. Morao sam ciljati vikend, uzeti u obzir kratak dan i, naravno, riješiti pitanje kako i kada doći u Kaštela. Već sam se odlučio za avion bez videće pratnje (cijena je presudila) te krenuo u kupnju karte. I kada sam već krenuo put zračne luke po kartu, oglasio se mobitel. Zove me vjenčani kum Dražen Grizelj i kaže da je sa svojim autom na raspolaganju kao vozač za taj izlet. Kocka je bačena!

Dakle, sve se posložilo: auto, kum, planina Kozjak, vrhovi Biranj i Sv. Jure. No, kao što napisah ranije – planinarenje je jedno, a život nešto sasvim drugo. Zapuhala je orkanska bura... puše li ga puše. DHMZ, AccuWeather, Meteo-info pa čak i norvešku stranicu yr.no pratio sam iz dana u dan. Za tu subotu, 28. studenoga, predviđalo se slabljenje bure.

U noći s petka na subotu gotovo nisam ni spavao. Ustajem prije budilice, sve stvari i planinarska oprema čekaju spremni za pokret. Ukućani spavaju, ja krećem, cijela zgrada spava, vani tišina, nigdje žive duše, auto izranja iz magle i dva obostrano vjenčana kuma kreću put Kaštela.

Promet nije gust, uključujemo se na autocestu, raspoloženje opušteno, ali s nestripljenjem čekamo Jutarnju kroniku Hrvatskog radija, odnosno obavijesti Hrvatskog auto-kluba. Što je odlučila bura, jačati ili slabjeti, ili čak prestati? Spiker kaže da se preko Maslenice vozi uz ograničenje brzine. Odlično, odlično, nema silaska s autoceste! Jedno kratko stajanje, oko ceste snijega kao u priči, temperatura ispod ništice, grabimo kilometre prema cilju.

Kapela Sv. Ivana na Birnju, Kaštela i Split

Prolazimo kroz tunel Sveti Rok, bura lagano njiše auto, a sunce prži vjetrobransko staklo. Prolazimo Maslenicu, sve ide po planu. Kilometar po kilometar i stižemo na izlaz Prgomet. Pratimo putokaz za Kaštela i nakon nekoliko kilometara stižemo na mjesto sastanka sa splitskom ekipom. Nije još ni 10 sati, a iza nas je ostalo 379 kilometara.

Sastajemo se s mosorašima i krećemo prema Kozjaku. Uspet ćemo se na Biranj planinarskom stazom s Malačke.

Kozjak je brdo koje grad Kaštela okružuje sa sjeverne strane. Njegova je južna padina vrlo strma i klisurasta, a sjeverni, kameniti obronci postupno prelaze u valovitu visoravan Zagore. U hrvatskom je planinarstvu taj Kozjak poznatiji od znatno višega Velikoga Kozjaka iznad Kijeva u Zagori, visokog 1207 metara.

Primorski Kozjak proteže se od Kliškog klanca na istoku, koji Kozjak dijeli od Mosora, u zapadnom smjeru do prijevoja Malačke. Na Kozjaku je najupečatljivija južna stijena (duga 16 km), koja je ujedno najduža u Hrvatskoj, ali i razmjerno niska (50 – 250 m). Ime Kozjak vjerojatno je prijevod grčkog imena planine, na što nas upućuje obližnji Trogir, čije starogrčko ime Tragurion potječe od grčkoga tragos = koza.

Najviši vrh Kozjaka je Veli vrj (779 m) na istoku grebena iznad Kaštela Gomilice. U starijoj

se literaturi navode i druga imena za taj vrh: Sv. Luka ili Kozjak. Na zapadnom dijelu grebena je planinarski dom Malačka, uz istoimeni sedlo (466 m). Biranj (631 m) je najviši vrh zapadnog dijela Kozjaka. Malo zapadnije od vrha nalazi se crkvica sv. Ivana. Taj se svetac slavi kao zaštitnik Kaštela Lukšića.

S južne strane Kozjaka prevladava mediteranska flora, a na sjevernim obroncima submediteranska. Cijeli je Kozjak isprepletan dobro označenim planinarskim stazama, a na njemu su i četiri planinarske kuće.

Nakon gotovo četiri sata vožnje, jedva čekam pokret. Evo nas konačno na početnoj točki uspona. Izlazak iz toplog auta pravi je šok zbog udara bure. Slijedi brzinsko presvlačenje i preobuvanje pa lagano na okrjepu do planinarskog doma Malačka, u kojem je već vrlo živo i tjesno.

Dom je zidana kuća smještena na samome prijevoju Malački, malo ispod ceste. Otvoren je petkom, subotom i nedjeljom od 8 do 20 sati. Opskrbljen je pićem, a jelom po dogовору. Njime upravlja HPD »Malačka – Donja Kaštela« iz Kaštela Staroga.

Nakon okrjepe krećemo na Biranj – stubištem! Toliko je stuba da na trenutak pomisliš kako vode do vrha, no vode zapravo samo do ceste, po kojoj smo lagano krenuli prema planinarskoj stazi.

Na početku staze nalazi se druga planinarska kuća, pa ako je gužva doli ideš gori, rekoše mi domaći u ekipi. Čim smo se približili kući dobili smo poziv na kupus i pancetu (čitaj slaninu), no to smo ostavili za poslije, ako se ukaže prilika.

Planinarska kuća zove se Česmina (499 m). To je zidana prizemnica s blagovaonicom za 30 osoba i spavaonicom za 14 osoba. Njome upravlja PK »Split«.

Evo nas napokon na planinarskoj stazi. Počinje specijalistička obuka vođenja slijepog planinara za Maru, Meri i Jolu. Pri kretanju širokom planinarskom stazom ili makadamom, videća pratnja može voditi slijepog planinara tehnikom ruka vodilja. No na uskoj i krševitoj kozjoj stazi kretao sam se tehnikom štap vodilja, pri kojoj videća pratnja drži u ruci vrh planinarskoga štapa. Ručka planinarskog štapa vodilje u ruci je slijepog planinara, oboje drže štap u istoj ruci, a gumena kapica na njegovu vrhu služi kao zaštita od ozljeđivanja pratnje tijekom spuštanja.

Štap je »putokaz« za slijepog planinara, kako bi znao uspinje li se staza ili spušta i skreće li lijevo ili desno. Naravno, poželjno je da videća pratnja o tim promjenama i riječima obavijesti slijepog planinara. U tom audionavođenju posebno su

se snašle Mare i Meri. Njihove su mi upute bile dodatan izvor informacija o tome kuda se i kako kretati. Zahvalan sam im za sve moguće kratke upute poput: kamen ti se miče, veliki kameni blok na livo od tvoje desne noge, kamen s desne strane visok do kolina, kameni uski procip, stani nogom na poviši kamen na livo, kameni stršu ka noži, pa pazi, kamena skala doli, zakorači na manju kamenu skalu gori desno od tebe, diži noge više da ne zapneš za visoke stine po putu, hodaj ka koza po kamenu. I tako gore dolje, okupani suncem, uz pratnju vjetra!

Tijekom hodnje mimošao nas je oveći pas bez vlasnika u blizini. Poslije se ispostavilo da je taj pas bio uz nas jedini šetač na trasi Malačka – Biranj. Put vodi kroz kameni krš s kozjim puteljkom (što drugo očekivati na planini Kozjak nego kozju stazu?). Zanimljivo je da smo dvaput naišli na osušen konjski izmet, ali na same konje nismo.

Na prvom dijelu staze ima manjih uspona pa je sasvim dobro išlo sa štapom vodiljom. Prateći greben Kozjaka u smjeru istoka, kroz kamenjar i makiju, stižemo najprije na vršak Birnjac (562 m), a zatim dalje grebenom još pola sata na Sv. Ivan Biranj. No, kako smo se približavali vrhu, staza se počela strmije uspinjati te sam

Zajednička fotografija na cilju

DRAŽEN GRIZEL

ovdje prešao na kretanje uz pomoć ruke vodilje. Naizmjence s kumom i Jolom, započelo je naše uspinjanje po kršu. Bio sam već umoran od toga »kamenoga« kretanja, ali uz njihovu potporu i pomoć stigao sam bez većih poteškoća na vrh. Da sam blizu vrha, znao sam po travnatom tepihu po kojem smo počeli koračati, a još kada su mi rekli da vide crkvicu sv. Ivana na vrhu, noge su same ubrzale.

Vrh Biranj (631 m) najviši je vrh zapadnog dijela Kozjaka. Najviša točka vrha malo je istočnije od kapele, ali na nju nema puta. S vrha se lijepo vide Kaštela i Split, a ja sam mislio na ljude na rivi kako piju kavu i turiste koji ulaze u Dioklecijanovu palaču. Mojoj je videočoj pratnji prepoznatljiva zračna luka, koja izgleda kao ravna pruga.

Usljedila je fotoseansa tijekom koje se planinarka Meri preobrazila u novinarku »Slobodne Dalmacije« Merien Ilić. Zahvaljujući njoj, planinarenje je došlo na naslovnicu najčitanijega dnevnog lista u Dalmaciji, a ako ima onih koje zanima kako je protekao razgovor, neka potraže naslov »Prijatelji su moje oči – Slijepi planinar Željko Brdal: Dopuzao bih do Birnja i Sv. Jure!« (objavljeno 8. prosinca 2015.)

Povratak s Birnja protekao je glatko jer smo se vraćali makadamskim putom koji vodi nadomak samom vrhu. Put nas je doveo do ceste i odvojka

kraj kojeg je Josip ostavio auto. Njime su se vozači odvezli do Malačke, Merien nas je ondje ostavila i otišla pisati članak za »Slobodnu«, a mi smo se prekrcali i odvezli podno Sv. Jure, do kojeg vodi solidan makadamski put.

Sveti Jure (Sveti Juraj) najviši je vrh istočnog dijela Kozjaka. Na vrhu je kapela, sagrađena na suhozidnom bedemu prapovijesne gradine, okružene srednjovjekovnim grobnim pločama. S vrha se pruža lijep vidik na Solin, Split i Kaštelski zaljev.

Ispunjavaju me sreća i ponos. Ja sam najsretniji planinar u Hrvatskoj, prošao sam potrebnih 15 područja HPO-a, upoznao mnogo planinara i planinarki, stekao nekoliko jako dobrih prijatelja, planinario od Drave do Jadrana, obišao 50 vrhova potrebnih za srebrnu značku, bio na 1831 metar visokoj Dinari, zaradio srebrnu značku HPO-a. U sebi lagano vrtim film o obiđenih 49 vrhova, a sada sam tu na pedesetom, ispunjen sam 100 posto.

Mare, Jole, Dražen i ja sjedimo na piću prije nego što ćemo kum i ja krenuti put Zagreba. I naravno, kujemo plan za 2016. godinu. Za početak, cilj je Biokovo, a nakon toga i Velebit. Povratak u Zagreb prošao je bez poteškoća zahvaljujući vjenčanom kumu Draženu, koji me je svojevremeno pratio do oltara, a ovaj put na moj jubilarni, 50. vrh Hrvatske planinarske obilaznice.

IN MEMORIAM

Smiljana Petričević (1933. – 2015.)

Planina

Planina je moja molitva i moja psovka
Ona je moj blagoslov i moje prokletstvo
Ona je moje bogatstvo i moje siromaštvo
Ona je moj prijatelj i moj neprijatelj
Ona je moje sve i moje ništa.
Mrzim je jer ne mogu bez nje.
Volim je jer ne mogu opet bez nje.

U ovim Smiljinim (tako smo je zvali) stihovima sažet je smisao njena života, moto njezina postojanja i razlog koji joj je pomagao preboljeti sve tuge, samoće i životne poteškoće.

Rođena je 1933. u Makarskoj, a preminula 2015. u Zadru. Bila je dugogodišnja članica PD-a »Paklenica« iz Zadra i članica PK-a »Split« iz Splita. Najduže je živjela u svom obožavanom Zadru, neko vrijeme u Rovinju, Konjicu, Splitu, Beogradu, Zenici i Metkoviću. Radila je kao medicinska sestra, profesorica i klinička pedagoginja.

Mnogo prije nego što sam je upoznala, čitala sam njezine članke i putopise u Hrvatskom planinaru. Zamišljala sam koliko produhovljena i nježna mora biti žena koja s toliko emocija piše o planini. Doselivši na nekoliko godina u Split kako bi se skrbila o staroj i bolesnoj majci, postala je članica moga tadašnjega planinarskog kluba. Začudila sam se što je fizički i u ophođenju sasvim drugačija nego što sam je zamišljala. A onda sam, povremeno se s njom družeći i boraveći u planini, shvatila da je njen robusno i ratoborno ophođenje samo maska kojom prikriva ranjivu i toplu planinarsku dušu.

U »Hrvatskom planinaru« objavila je oko sedamdeset priča i putopisa. Njena osebujna planinarska filozofija plijenila je pozornost čitatelja. Izvirala je iz njenih tekstova. Riječi su ocrtavale divotu boravka i hodanja planinom. Snagu što je ulijevaju beskrajni horizonti dok boraviš na planinskim vrhovima. I mir. Pišući planinarske članke i priče, mnogo sam puta bila nadahnuta upravo njezinima.

Kao članica PD-a »Paklenica«, godinama je marljivo sudjelovala u radu Društva. Pomagala je raditi

i graditi. Ugradila je dio sebe u skloništa Stap i Crnopac. Svojim rukama i srcem. Tako je zasluzila i priznanje svojega društva. Ta skloništa znala su joj zamijeniti dom. Kako nije imala obitelj, preselila bi se na tjeđan-dva u te kuće. Nije joj smetalo što oko osamljenih kuća preko jednim mirom, kad ih rijetko posjećuju planinari, šeću medvjedi. Prvi susjed znala joj je biti jednako tako sáma baka u nekom selu, kilometrima daleko. Živjela je s prirodom i tamo nikada nije bila sama.

Mi, koji smo je poznavali, nadamo se i želimo da u nebeskim planinama ponovno pronađe svu ljepotu i mir kojima su je ispunjavale ove zemaljske. One na kojima je ostavila svoje nebrojene dane i noći, svoje korake i čežnje.

Gordana Burica

Rekordan broj sudionika na 18. Vincekovom pohodu

Predivno vrijeme, upravo idealno za šetnju po bregima i dolima, od toplica Sveti Martin do Murskog Središća, izmamilo je mnogobrojne planinare i šetače da se pridruže Vincekovom pohodu. Dugačke kolone na startu obećavale su mnoštvo sudionika, ali nitko nije mogao sanjati da će njihov broj premašiti tri tisuće, točnije – da će biti 3262 sudionika, od toga oko 600 djece/školaraca. Na pohodu su sudjelovali članovi 60-ak planinarskih i desetak ostalih udruž.

Pohod je bio pomno pripreman, a staze pregleđane, očišćene i markirane. HGSS Stanice Čakovec i Bjelovar skrbile su se o sigurnosti i bile odlična logistička potpora.

Mnoštvo prijatelja, nasmijana lica, uz dobru kapljicu i delicije, polagano su osvajala brijež za briježom, od Gradiščaka preko Kapelščaka, Gornjeg Koncovčaka pa sve do Balog-brega, gdje su se šetacima pridružile i autohtone međimurske maškare i njihovi gosti – slovenski kurenti. Šarenilo, mnoštvo, glazba, ples – bilo je zanimljivo!

Preko Bundek-brega pa uz Muru kolona je nekoliko sati klizila prema Sportskoj dvorani, gdje je sudionike pozdravila dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica.

U Murskom Središću uz Vincekov se pohod održao i Serjojnski fašnik, pa su »maškori« pristizali u dvoranu te se družili s planinarima, plesali i zabavljali. zajedno sa svim domaćinima po brežuljcima, maškarama i svima koji su pristizali iz okolnih gornjomeđimurskih zaselaka, bilo je i više od četiri tisuće ljudi, pa se s pravom može reći da su svi oni međimurske brežuljke digli na noge te otvorili vrata proljeću i novoj vinogradarskoj, ali i planinarskoj godini.

Mnoštvo na Vincekovu pohodu

Članovi »Bundeka« zahvaljuju svima koji svojim dolaskom podupiru njihov pohod i organizaciju, zahvaljuju svim donatorima, vlasnicima koji su vrata svoje klijeti otvorili njihovim gostima te planinarima.

Svima mašemo s predivnih međimurskih brega i pozivamo vas na 19. Vincekov pohod i to na sam Dan sv. Vinka – 22. siječnja 2017. Sonja Vršić, PD Bundek

Skupština pazinskih planinara

U srijedu, 13. siječnja, u Društvenom centru »Veli Jože« u Pazinu održana je redovna godišnja skupština PD-a »Pazinka« iz Pazina, koja je prošla u veselom i pozitivnom ozračju, kako i dolikuje planinarima.

Predsjednica Patricija Jedrejčić spomenula je u izveštu samo važnije izlete i aktivnosti. Tako je u veljači zajedničkim snagama PD-a »Planik« iz Umaga, Stanice planinarskih vodiča Istra i »Pazinke« organizirana zimska edukativna tura na Komnu. U ožujku su pazinski planinari sudjelovali na pohodu od Kožljaka preko Sisola i Šikovca na Plomin, organizirali pješačenje od Vetve do Raške doline, a Nino Salih poveo ih je na zimski pohod na Debelu Peč i Viševnik. U travnju su na poziv Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije i Grada Pazina planinari bili uključeni u akciju »Hoditi i zdravi biti«, koja je unatoč kiši privukla pedeset građana na stazu od Pazina do Berma. Na Gortanovom briježu bio je organiziran ručak za sve sudionike, a Domskom bendu iz Brkača pripadaju zasluge za dobru svirku i zabavu. Sonja Levak i Dalibor Jakovčić proveli su planinare mitskim stazama od Mošćeničke Drage pa sve do Peruna, dok je desetak članova sudjelovalo na Long walk dayu, na stazi od Brseča do Skitače, u dužini od

Kroz šumu, po međimurskim brežuljcima

Vladimir Finderle izvješćuje o markacistickim akcijama u protekloj godini

40 kilometara, u organizaciji PD-a »Skitaci« iz Labina. U svibnju je organiziran 19. Međunarodni dan pješačenja. Pohodu od Pazina preko Pazinske jame pa preko Pazinskoga i Zarečkoga krova do Dušani, s povratkom u Pazin, priključila su se planinarska društva iz Istre, Rijeke i Kopra. Akcija je bila realizirana uz punu potporu Turističke zajednice središnje Istre i Grada Pazina, a sve pod vodstvom vodiča iz PD-a »Pazinka«.

U povodu proslave dana općine Tinjan, 16. svibnja, članovi Sonja i Antun Vadinjof proveli su nas Stazom suhozida. Lipanj je bio rezerviran za izlet po jednoj od najljepših staza u Hrvatskoj – Premužičevoj stazi na Velebitu. U srpnju su se naši planinari iz Pogačnikovog doma uputili na dvotisućnjake Križ, Stenar te se preko Bovškog Gamsovca vratili u dolinu. Uz taj izlet, Pazinci su bili i na Maloj Mojstrovki i Prisojniku, u organizaciji SPV-a Istra.

U organizaciji SPV-a Istra, pod vodstvom Nina Saliha i Gorana Šepića, dio se članova uputio u masiv Monte Rose. Pazinski planinari svaldali su vrhove Piramide Vincent (4215 m) i Balmenhorn (4167 m). Dok su se oni vraćali u dolinu Alagne Valsesie, Nino Salih i još pet članova uspješno su stigli na Istočni Lyskamm (4527 m) i Zapadni Lyskamm (4481 m). U kolovozu je bio poduzet još i izlet na Jalovec te laganiji izlet na osvježavajući izvor Kupe u Nacionalnom parku Risnjak. Za vikend 12. i 13. rujna išlo se u Karavanke, na Begunjščicu i Vrtaču.

Dan nezavisnosti, u listopadu, bio je rezerviran za Festival pješačenja u Boratu, u suorganizaciji s Općinom Cerovlje. U okviru Međunarodnoga dana pršuta organizirano je prigodno pješačenje stazama Tinjanštine, a 18. listopada na dan Istarskoga planinarskog saveza

PENJAČKI VODIČI • KARTE • POSTERI

Autor: Boris Čuić

288 stranica • Format: 12,5 x 21 cm

168 Kn

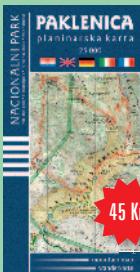
Autor: Boris Čuić

544 stranice • Format: 12,5 x 21 cm

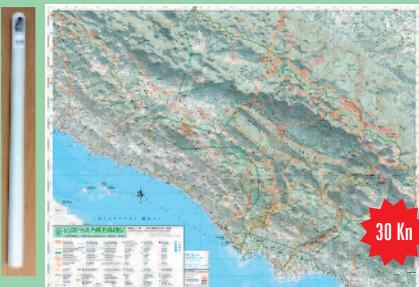
210 Kn

NP PAKLENICA - Planinarska karta

Format: 90 x 70 cm

POSTER

Karta u kartonskom tuljcu. Format: 90 x 70 cm

30 Kn

PAKLENICA
Penjački vodič

168 Kn

CROATIA
Penjački vodič

210 Kn

NP PAKLENICA Anića kuk - Panoramska karta
Najpopularniji penjački smjerovi

PAKLENICA Anića kuk POSTER

Format: 68 x 48 cm **POSTERI** u kartonskom tuljcu. Format: 68 x 48 cm

25 Kn

Divočine POSTER

25 Kn

PAKLENICA Anića kuk
najpopularniji penjački smjerovi

30 Kn

Format: 60 x 42 cm

Format: 98 x 68 cm

Astroida
d.o.o.

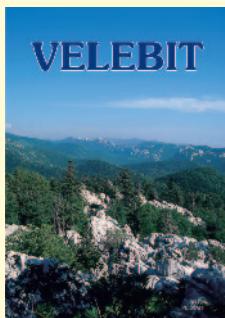
www.astroida.hr
astroida@astroida.hr

HR • 10000 ZAGREB • Bribirska 37
Tel./Fax: +385 (0)1 3026-910

ŠALJEMO POUZEĆEM !

PRODAJNA MJESTA:
HPS, Iglu šport, Vrhunac, NP Paklenica

PREKO 60% POPUSTA !!!

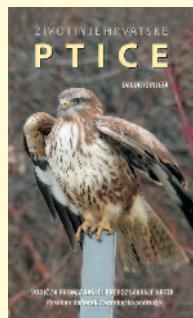

VELEBIT

Autor: Ante Pelivan

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez

CIJENA: 190,00 kn

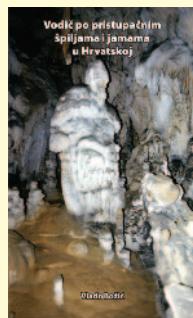

PTICE

Autor: Davor Krnjeta

- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 260,00 kn

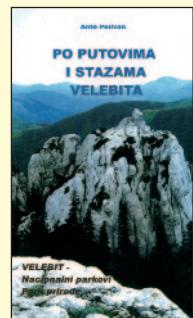

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: Vlado Božić

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez

CIJENA: 210,00 kn

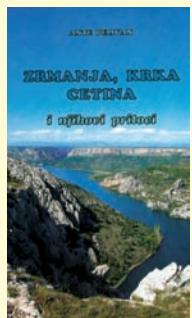

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

ZIMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci

Autor: Ante Pelivan

- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez

CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarnica uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

prigodno pješačenje od Račje Vasi preko Gomile i Marečice, na kojem je Anton Finderle primio priznanje za razvoj istarskog planinarstva. Krajem listopada obilježen je dan Društva tjelesnih invalida, prigodnim pješačenjem od Pazina do Berma. U studenom su pazinski planinari išli na Nanos, a u prosincu je za Dan društva otvorena Franetova staza, u čast dugogodišnjega predsjednika i planinara. Pješačilo se od sela Mariškića do Poklona. Dio planinara pridružio se dvodnevnoj zimskoj turi u Karavankama (Zelenica, Suho Ruševje i Stol).

Protekla je godina, prema izvještaju voditelja sekcije Vladimira Finderlea, započela akcijom u ožujku, tijekom koje je obnovljena staza što vodi od Pazina prema Bermu i Finderlovom brigu, a slijedila je travanska akcija na Brgucu i Velikom Planiku. Isti je mjesec održano mnogo toga na stazama Ćićarije, gdje su najprije betonirana postolja za stupove, da bi u svibnju bilo montirano 16 stupova i 52 putokaza. U studenom je obnovljena markacija na stazi od Semića za Tenkovsko polje te je na Velikom Planku montirana kutija za upisnu knjigu.

Protekla godina bila je nedvojbeno uspješna za pazinske planinare.
Anton Finderle

Upisi u planinarsku školu HPD-a »Kapela«

HPD »Kapela« i ove godine organizira opću planinarsku školu, četrnaestu po redu. Škola započinje 29. ožujka, a traje do 29. svibnja. U dva mjeseca zainteresirani polaznici imat će prilike uživati u izletima na kojima će u praksi primijeniti znanje naučeno na teorijskim predavanjima (meteorologija, orientacija, čvorologija, speleologija...). Cilj terenskih vježbi je također planinarama početnicima približiti doživljaj u planini i upoznatih ih s prirodnim ljepotama Hrvatske te im pomoći u prvim koracima i naučiti ih solidarnosti među planinarama. Planinarska škola važna je i za pomlađivanje HPD-a »Kapela«, a kvalitetni voditelji škole i predavači potrudit će se da planinarsko obrazovanje za polaznike bude učenje u kojem će uživati. Škola se provodi prema Programu opće planinarske škole HPS-a. Zainteresirani mogu sve informacije potražiti na web stranici HPD-a »Kapela«, putem e-maila pl.skola.kapela@gmail.com ili osobno u prostorijama društva u Maksimirskoj 51 (I. kat) srijedom u 19:30 sati.

Matej Perkov

KALENDAR AKCIJA

5. – 6. 3. Pohod Kolijevkom hrvatske državnosti

Kozjak: pl. dom Pod Koludrom, Orlovo gnijezdo,
sklonište Ante Bedalov
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac

6. 3. 33. pohod Žene u planinu

Slovenija
PD Kamenjak, Rijeka

6. 3. Srimušijada

Papuk: Velika, Nevoljaš
PD Mališćak, Velika

6. 3. 3. ženski planinarski pohod

Medvednica
PD Susedgrad, Zagreb

6. 3. Pohod po Istarskom planinarskom putu

Učka: Brzug, Kremenjak
Istarski planinarski savez, Pula

6. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica

Hrvatsko zagorje: Belec – Marija Bistrica
HPD Belegrad, Belec

6. 3. Lucijanov pohod u Hrašćinu i Trgovišće

Hrašćina, Hrašćinska piramida, Hrašćinski meteorit
PD Ravna gora, Varaždin

6. 3. Proletno pješačenje u Sijaset

Sijaset: pl. kuća Sijaset
PD Zavižan, Senj

7. 3. – 5. 5. Opća planinarska škola HPD-a Željezničar

Zagreb, Trnjanska 5b
HPD Željezničar, Zagreb

8. 3. 100 žena na Sniježnici povodom Dana žena

Sniježnica
HPD Sniježnica, Dubrovnik

10. 3. – 8. 5. Ljetna alpinistička škola HPD-a Mosor

Mosor, Biokovo, Kozjak, Paklenica
HPD Mosor, Split

10. 3. Pozdrav proljeću – noćni pohod na Skitaču

Labin – Skitača
PD Skitaci, Labin

12. 3. Našički planinarski križni put

Krndija: okolica Našice
PD Krndija, Našice

12. 3. XV. Mirkov pohod

Medvednica: Čučerje – Marija Snježna – Gorčica
PD INA Bjelolasica, Zagreb

13. 3. 34. Papučki jaglaci

Papuk: pl. dom Lapjak, Velika
HPD Sokolovac, Požega

18. – 26. 3. Za čisti Mljet

Mljet: NP Mljet i Saplunara
PD Mljet, Govedari

20. 3. Četiri godišnja doba – Proljeće na Oštari/Metlači

Gospic – Oštara
Kaluđerovac – Metlača
PD Željezničar, Gospic

20. 3. Dan PD-a Plaške glave, tradicionalni pohod povodom međunarodnog dana voda

Plaška glava, Plaščanska dolina, Plaški, Blata
PD Plaške glave, Plaški

28. 3. Uskrsni pondjeljak u skloništu Milčić-Bunarić – Susret planinara Sinjskog i Livanjskog kraja

Kamešnica
PD Kamešnica, Otok

28. 3. Uskršnji pondjeljak na Sisolu

Učka: Sisol iz Brseča
PD Pljusak, Rijeka

28. 3. Susret planinara u Moslavini, Uskršnji pondjeljak

Samarica kod Čazme
HPD Garjevica, Čazma

28. 3. Uskršnji pohod na Mali Kalnik

Kalnik: Gornja Rijeka
PD Kalnik, Križevci

28. 3. Dan Varaždinskog planinarskog puta

Ivančića: Krušljevec ž.p. – Čevo – Pusta Bela – Završje
– pl. dom Ledinec – Vagon
HPD Dugi vrh, Varaždin

29. 3. – 27. 5. XIV. planinarska škola

HPD Kapela, Maksimirска 51a i po Hrvatskoj
HPD Kapela, Zagreb

2. 4. Hajdemo do Vrane

Park prirode Vransko jezero
PD Belveder, Biograd na Moru

2. 4. Ples pod maskama

Moslavačka gora: pl. kuća Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina

2. 4. II. planinarski križni put

obilazak sakralnih objekata na području općine Brod Moravice
PD Vršak, Brod Moravice

3. 4. Uspon na Neprobić

Majkovi – Neprobić
HPD Dubrovnik, Dubrovnik

3. 4. Planinarska obilaznica po Ravnoj gori i Cvjetne staze Ravne gore (crnkasta sasa)

Donja Voča – Ravna Gora – Kamenica
PD Ravna gora, Varaždin

ALJAZEERA
BALKANS

VRHOVI BALKANA

OD 14.1.2016. ČETVRTKOM U 21:30^h

Upoznajte najljepše planine Balkana kroz serijal "Vrhovi Balkana". Priča je to o dojmljivoj prirodi i ljudima koji joj pripadaju. Serijal predstavlja prirodne ljepote koje krase balkansku regiju, istodobno istražujući vezu lokalnog stanovništva i najviših planinskih vrhova njihovih zemalja (Durmitor, Gorski kotar, Rtanj, Vranica, Kamniške Alpe, Triglav, Velebit, Prenj, Stara planina, Meteora, Olimp, Prokletije, Šar-planina, Rila i Maglić).

Sve epizode bit će dostupne i na:
balkans.aljazeera.net/vrhovi-balkana

3. 4. 7. tradicionalni pohod na Zarin

Škamnica – Brinje

PD Škamnica, Brinje

6. 4. – 31. 5. 39. planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica

Zagreb, Petrićeva 5

HPD Zagreb-Matica, Zagreb

9. – 10. 4. Dani planinara Dalmacije

Podšipanje, otok Vis

PD Hum, Vis

9. – 10. 4. Belišćanski podravski pješački put (BPPP)

Belišće

HPD Belišće, Belišće

9. 4. Tragom prvog izleta HPD-a Sisak na Hrastovičku goru

Hrastovička gora: pl. dom Matija Filjak

HPD Sisak, Sisak

9. 4. Memorijalni Uspon na Stražišće (vrh Sv. Ivan)

Gornji Obod – Stražišće

HPD Dubrovnik, Dubrovnik

10. 4. Pohod Dragojlinom stazom na Okić

Samoborsko gorje: Okić

HPD Željezničar, Zagreb

16. – 22. 4. Čišćenje i uređivanje planinarskih staza

Mljet: MPO – Mljetska planinarska obilaznica

PD Mljet, Govedari

16. 4. Rusov pohod na Medvednicu

Medvednica: a) zagrebačka strana: parking na Bliznecu – Njivice – Hunjka – Sljeme – pl. dom Runolist; b) zagorska strana: Pila – Hunjka – Sljeme – pl. dom Runolist

PD Ericsson-Nikola Tesla, Zagreb

17. 4. Šetnja po Dubašnici

Krk: Malinska

PD Obzova, Krk

17. 4. Proljetni pohod Vinica – Martinščak

Vinica: pl. dom Mladen Polović

HPD Vinica, Duga Resa

17. 4. Planinarski pohod Od Ivane do Tadije

Dilj gora: pl. dom Đuro Pilar

PD Dilj gora, Slavonski Brod

17. – 23. 4. 5. festival planinarstva u Omišu

Omiška Dinara, Mosor

PD Imber, Omiš

17. 4. 19. proljeće na Bilogori

Bilogora: pl. dom Kamenitovac

HPD Bilogora, Bjelovar

Svaka avantura započinje u glavi.

U mislima ste već na snijegu?

Nova kolekcija Mammuta nije samo za naše super sportaše, nego također i za vas.

www.mammut.ch

MAMMUT®

Absolute alpine.